

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII^{то} обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

10 заседание, срѣда, 13 януарий 1916 г.

(Открито отъ прѣдседателя г. д-ръ Д. К. Вачовъ, въ 3 ч. 30 м. слѣдъ пладне).

Прѣдседателятъ: (Звъни) Засѣданието се отвара.

Г. секретарьтъ ще провѣри по списъка г. г. народнитѣ прѣдставители, за да се установи колко присѣствуватъ и колко отсѣствуватъ.

Секретарь П. Панайотовъ: (Прочита списъка. Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Иванъ Ангеловъ, Димитъръ Арнауловъ, Иванъ Багаровъ, Атанасъ Буровъ, Георги Генковъ, Петъръ Даскаловъ, Василь Димчевъ, Константинъ Досевъ, Димитъръ Драгневъ, Иванъ Желевъ, Йорданъ Йоновъ, Белизаръ Каракашевъ, Миле Каралѣевъ, Иванъ М. Костовъ, Василь Карапанджовъ, Рашко Маджаровъ, Александъръ Механджийски, Данаилъ Моневъ, Стайко Нѣмски, Михаилъ Патева, Александъръ Пенчевъ, Стефанъ Петковъ, Георги Поцковъ, д-ръ Еню Разпоповъ, Пѣю Табаковъ, д-ръ Андрей Ходжовъ, Стоянъ Чешмеджиевъ и Никола Шишковъ)

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателятъ д-ръ И. Момчиловъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Отъ 245 народни прѣдставители отсѣствуватъ 28; налице сж 217. Значи, има нуждното число народни прѣдставители. Обявявамъ засѣданието за открито.

Прѣдседателството съобщава:

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель Стоянъ Чешмеджиевъ, по важни домашни причини иска 4-дневенъ отпускъ, който му е разрѣшенъ отъ прѣдседателството.

Врачанскиятъ народенъ прѣдставитель Каменъ Тошовъ, сжщо по домашни причини, моли да му се разрѣши 2-дневенъ отпускъ за 11 и 12. Прѣдседателството му е разрѣшило такъвъ.

Плѣвенскиятъ народенъ прѣдставитель Данаилъ Монева, по важни домашни причини, моли да му се разрѣши 4-дневенъ отпускъ. Прѣдседателството му е разрѣшило такъвъ.

Русенскиятъ народенъ прѣдставитель Иванъ Костовъ иска по болестъ 3 дена отпускъ. Прѣдседателството му е разрѣшило.

Старо-загорскиятъ народенъ прѣдставитель г. Димитъръ Драгневъ, сжщо по болезнени причини, моли да му се разрѣши 3-дневенъ отпускъ, на 13, 14 и 15. Прѣдседателството му е разрѣшило такъвъ.

Софийскиятъ народенъ прѣдставитель г. Теодоръ Теодоровъ, моли да му се разрѣши отпускъ за 11 и 12. Прѣдседателството му е разрѣшило такъвъ.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Стефанъ Петковъ, моли да му се разрѣши 4-дневенъ отпускъ. Прѣдседателството му е разрѣшило такъвъ.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Найдена Кочановъ, моли да му се разрѣши 2-дневенъ отпускъ. Прѣдседателството му е разрѣшило такъвъ.

Бургазкиятъ народенъ прѣдставитель г. Стоянъ Шиваровъ, моли да му се разрѣши еднодневенъ отпускъ. Прѣдседателството му е разрѣшило такъвъ.

Видинскиятъ народенъ прѣдставитель г. Василь Карапанджовъ, моли да му се разрѣши 20-дневенъ отпускъ по болестъ, начиная отъ 11 того. Прѣдседателството му е разрѣшило 8 дена отпускъ, начиная отъ 11 того.

Шуменскиятъ народенъ прѣдставитель г. Константинъ Досевъ, моли да му се разрѣши 10-дневенъ отпускъ. Прѣдседателството му е разрѣшило само 3-дневенъ отпускъ.

Стазагорскиятъ народенъ прѣдставитель г. д-ръ Андрей Ходжовъ, отъ Виена телеграфира да му се разрѣши 6-дневенъ отпускъ. Прѣдседателството му е разрѣшило.

Постѣпило е питане отъ г. Григоръ Василевъ. Това питане ще се съобщи на г. министъръ-прѣдседателя и когато той бжде готовъ, ще се постави на дневенъ редъ, за да отговори.

Слѣдва разглеждане въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ.

На първо мѣсто стои трето четене на законопроекта за даване на централния комитетъ за управлението на фонда за сирацитѣ отъ войната въ София 5% отъ годишнитѣ чисти печалби на Българската народна, Българската земледѣлска и Българската централна кооперативна банки.

Моля г. секретарьтъ да го прочете.

Секретарь П. Панайотовъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за даване на „Централния комитетъ за управлението на Фонда за сирацитѣ отъ войната“ въ София 5% отъ годишнитѣ чисти печалби на Българската народна, Българската земледѣлска и Българската централна кооперативна банки“.

Недѣлко Атанасовъ: Г. прѣдседателю! Отправили сме едно питане къмъ г. военния министъръ и къмъ г. министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, чакайте малко.

Недѣлко Атанасовъ: Прѣди дневния редъ, искамъ думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Азъ Ви моля да се съобразявате съ правилника.

Недѣлко Атанасовъ: Азъ искамъ да зная кога г. г. министритѣ ще отговорятъ на нашето питане за нарушенията на чл. 4 отъ закона за реквизицията.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Трѣбваше да искате думата прѣди да се е започнало четенето на законопроекта.

Секретаръ П. Панайотовъ: (Продължава да чете)

„Членъ единственъ. Българската народна банка, Българската земеделска банка и Българската централна кооперативна банка да внасятъ ежегодно по 5% отъ чистата си печалба на Централния комитетъ за управяване на основания по инициативата на Тѣхни Царски Височества Княгинитѣ Евдокия и Надежда Фондъ за сирацитѣ отъ войната.

Тази сума казанитѣ банки да изплащатъ на сѣщия комитетъ въ продължение на 18 години, начиная отъ упражнението за 1916 г.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Андрей Ляпчевъ

А. Ляпчевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Съ дадения законопроектъ се прѣслѣдва цѣльта, възприета отъ всички насъ, да се подпомогне централниятъ комитетъ, основанъ подъ покровителството на нашитѣ княгини. За да се осигури тази помощъ, желанието на всички ни е да се узакони, щото ежегодно да се гарантира внасянето на тази помощъ. Това е първото. Второто желание е часъ по-скоро да се дадатъ нужнитѣ сръдства за тази помощъ. Трѣбва да се съгласимъ всички, че редакцията, която вчера прибрзано се измѣни и която отъ самото начало е била дадена, не е отъ най-сполучливитѣ. Въ съгласие съ г. министъръ-прѣдседателя и почти съ всички вчерашни говорители, азъ правя едни поправки и прибавки къмъ този членъ единственъ, а именно, членътъ да гласи така: „Членъ единственъ. Ежегодно въ бюджета на Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве се прѣдвижда кредитъ въ помощъ на централния комитетъ за управлението на основания по инициативата на Тѣхни Царски Височества Княгинитѣ Евдокия и Надежда фондъ за сирацитѣ отъ войната.

За текущата година се отпуска свръхсметенъ кредитъ по бюджета на Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве отъ 1.000.000 л. въ помощъ на споменатия фондъ“. По този начинъ се поставя на здрави начала това учрѣждение отъ обществена полза, съ благотворителна цѣль, която ние трѣбва да поощряваме и отъ друга страна, на първо врѣме, му се дава една прѣдостатъчна помощъ, за да може да започне редовното си функциониране. Споредъ това, разбира се, ще се измѣни и заглавието на закона.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ нѣмамъ нищо противъ това прѣдложение, защото цѣльта пакъ се постига. Ние искаме една постоянна помощъ за фонда на сирацитѣ, основанъ подъ покровителството на Тѣхни Царски Височества Княгинитѣ Евдокия и Надежда. Азъ завчера ви говорихъ каква е цѣльта, по-добра отъ тази цѣль не може да има. Щомъ съ туй прѣдложение се осигурява това, което ние искаме и дори въ повече, защото азъ направихъ смѣтка и излѣзе, че ние съ 5-тѣ процента не искаме твърдъ много, азъ нѣмамъ нищо противъ. Сега се прѣдвижда една сума отъ 1.000.000 л. за тази година, която ще бѣде достатъчна. Поддържамъ това прѣдложение и ще моля, вмѣсто единствения членъ, който гласувахме на второ четене завчера, да приемемъ сега това прѣдложение, което е подписано отъ народни прѣдставители почти отъ всичкитѣ течения.

Х. Бояджиевъ: Моля, едно нѣщо да се обясни. Въ прѣдложението, струва ми се, се казва, че всѣка година се прѣдвижда извънреденъ свръхсметенъ кредитъ по бюджета на Министерството на вътрѣшнитѣ работи. Дали се разбира по 1.000.000 л. всѣка година.

А. Ляпчевъ: То ще зависи.

Х. Бояджиевъ: Азъ мисля, че е по-хубаво да се опрѣдѣли: по 1.000.000 л. всѣка година.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: То ще зависи отъ правителството. Азъ не вѣрвамъ да се намѣри правителство, което да бѣде противъ. Може да стане нужда да се прѣвѣдятъ и 2.000.000 л.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ прочетения законопроектъ, съгласно съ измѣненieto, прочетено отъ народния прѣдставителъ г. Ляпчевъ, прието и отъ г. министъръ-прѣдседателя, моля, да си вдигнатъ рѣжката. (Мнозинство) Приетъ.

Слѣдующиятъ въпросъ отъ дневния редъ е прѣдложението за одобрене постановлението на Министерския съвѣтъ, на основание на което, Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти е отпуснало на Инженерната инспекция при Министерството на войната нужнитѣ 300 борови дървета за пилоти отъ държавнитѣ гори въ Пещерска околия.

Моля, г. секретарьтъ да го прочете.

Секретаръ П. Панайотовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ прѣдложението за одобрене постановлението на Министерския съвѣтъ, на основание на което Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти е отпуснало на Инженерната инспекция при Министерството на войната да отсѣче нужнитѣ 300 борови дървета за пилоти отъ държавнитѣ гори въ Пещерска околия.

„Г. г. народни прѣдставители! Инженерната инспекция при Министерството на войната, съ писмото си № 320 отъ 3 априлъ 1915 г., като съобщава, че има належаща нужда отъ 300 борови дървета за пилоти, моли да се разрѣши отсичането имъ отъ близкитѣ до гаритѣ Бѣлово или Сестрино държавни гори, защото, ако доставката имъ се отдаде чрезъ търгъ, не ще може въ скоро врѣме да се доставятъ сѣщитѣ.

„Въ закона за горитѣ (чл. 24) е строго опрѣдѣленъ редътъ, по който може да става експлоатацията на държавнитѣ гори и съгласно сѣщия законъ не би имало основание да се удовлетвори молбата на Инженерната инспекция.

„Ето защо сезирахъ Министерския съвѣтъ по този въпросъ, който съ V-то си постановление, взето въ засѣданieto му отъ 7 априлъ н. г. протоколъ № 39, разрѣши да се дадатъ на Инженерната инспекция при Министерството на войната въпроснитѣ 300 дървета по тарифнитѣ цѣни, които да се отсѣкатъ отъ държавнитѣ гори Чехльово или Гешова-планина, Пещерска околия.

„Като излагамъ горното, и на основание чл. 10 отъ конституцията, имамъ честь да ви помоля, г. г. народни прѣдставители, да одобрите и гласувате приложеното тукъ прѣдложение за одобрене постановлението на Министерския съвѣтъ.

„София, декември 1915 г.

„Министъръ на земедѣлието и държавнитѣ имоти:

Д-ръ П. Динчевъ.

„ПРѣДЛОЖЕНИЕ

за одобрение постановлението на Министерския съвѣтъ, на основание на което Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти е отпуснало на Инженерната инспекция при Министерството на войната нужнитѣ 300 борови дървета за пилоти отъ държавнитѣ гори въ Пещерската околия.

„Членъ единственъ. Одобрява се V-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданieto му отъ 7 априлъ 1915 г., протоколъ № 39, което гласи:

„Разрѣшава се, щото нужнитѣ на Инженерната инспекция при Министерството на войната 300 борови дървета за пилоти, въ размѣри отъ 8—14 метра дълги и 30 см. въ диаметъръ на дебелия край, да се отсѣкатъ отъ неотдаденитѣ за изсичане чрезъ търгъ сѣчища въ държавната гора „Гешова-планина“ или „Чехльово“, Пещерска околия. Тия дървета да се отпуснатъ по тарифнитѣ цѣни за сѣщитѣ гори“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Тодоръ Ноевъ.

Т. Ноевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ взехъ, думата не да говоря противъ прѣдложението, защото това нѣщо е станало вече. Азъ нѣмамъ нищо противъ това, че се дава разрѣшение да се отсѣчатъ стълбове за нуждитъ на държавата. Но азъ ако има да кажа нѣщо, то ще говоря по начина на аксплоатацията на горитѣ, както тя е ставала досега, защото съзираме, че тукъ може да се яви нѣкаква опасност. Понеже ще се сѣчатъ извѣстно количество телеграфни стълбове, то страхувамъ се тѣ, вмѣсто да бждатъ за нуждитъ на държавата, да не бждатъ за нуждитъ на извѣстни спекуланти търговци. Затуй ще моля г. министра на земледѣлието да внимава да не би нѣкои спекуланти търговци да подведатъ горскитѣ власти да изсѣчатъ повече дървенъ материалъ, какъвто случай имаше въ 1900 г. Единъ прѣдприемачъ, който тогава строеше шосе, подкупи хора и горскитѣ власти и се изсѣче много материалъ безъ позволение, а слѣдъ това застави горскитѣ власти да конфискуватъ този материалъ и послѣ го купи, безъ да плати такситѣ, понеже всичкиятъ материалъ, който се сѣче безъ позволение, държавата има право да го конфискува и да го продава на публиченъ търгъ. Тѣй че, ще моля да се внимава да не би да се изсѣче повече материалъ, да не се направятъ злоупотрѣбления, като се сѣче не само за нуждитъ на държавата, но и за нуждитъ на нѣкои търговци на държавенъ материалъ, които, тѣй като днесъ има голѣма нужда отъ горивенъ материалъ, на който цѣната е повдигната, могатъ да се обогатятъ. Ще моля г. министра да има прѣдъ видъ да не ставатъ злоупотрѣбления, както сж ставали по-рано.

(Прѣдседателското мѣсто заема изново г. прѣдседателъ)

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Които приематъ прѣдложението за одобрене постановлението на Министерския съветъ, на основание на което Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти е отпуснало на Инженерната инспекция при Министерството на войната нужнитѣ ѝ 300 борови дървета за пилоти отъ държавнитѣ гори въ Пещерската околия, моля да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Вториятъ пунктъ отъ дневния редъ е прѣдложението за одобрене даденото разрѣшение прѣзъ 1914 г. на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ да отсѣче отъ държавнитѣ гори по тарифнитѣ цѣни, нужнитѣ телеграфни стълбове, за замѣняване врѣмenni линии за телеграфни съобщения въ новитѣ земи съ стабилни стълбове.

Моля г. секретаря да прочете мотивитѣ и самото прѣдложение.

Секретаръ П. Панайотовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ прѣдложението за одобрене даденото разрѣшение прѣзъ 1914 г. на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ да отсѣче отъ държавнитѣ гори по тарифнитѣ цѣни нужнитѣ телеграфни стълбове за замѣняване врѣмenni линии за телеграфни съобщения въ новитѣ земи съ стабилни стълбове.

„Г. г. народни прѣдставители! За поставяне стабилни линии за телеграфни съобщения въ новитѣ земи, вмѣсто сегашнитѣ врѣмenni такива, Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ ходатайствува да се разрѣши отсичането на нужнитѣ телеграфни стълбове отъ държавнитѣ гори въ всички лесничества въ новитѣ земи.

„Понеже въ дѣйствующия законъ за горитѣ е опредѣленъ начинътъ за експлоатацията на послѣднитѣ и не прѣдвижда специално разрѣшение въ подобни случаи, то възъ основа на закона не може да се удовлетвори молбата на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

„Ето защо, повѣреното ми Министерство сезира Министерския съветъ по този въпросъ, който съ XIV-то си постановление, взето въ засѣданието му отъ 3 мартъ 1914 г., протоколъ № 25, се е произнесълъ да се отпуснатъ на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ отъ държавнитѣ гори въ всичкитѣ лесничества въ новитѣ земи по тарифнитѣ цѣни, нужнитѣ телеграфни стълбове.

„По тѣзи причини, моля ви, г. г. народни прѣдставители, да одобрите и гласувате приложеното тукъ прѣдложение за одобрене даденото разрѣшение отъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти прѣзъ 1914 г. на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, отъ държавнитѣ гори въ всичкитѣ лесничества въ новитѣ земи,

по тарифнитѣ цѣни, нужнитѣ телеграфни стълбове, за замѣняване всичкитѣ сегашни врѣмenni линии за телеграфни съобщения съ стабилни стълбове.

„София, декември, 1915 г.

„Министъръ на земледѣлието и държавнитѣ имоти:
Д-ръ П. Динчевъ.

„П Р Ъ Д Л О Ж Е Н И Е

за одобрене даденото разрѣшение прѣзъ 1914 г. на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ да отсѣче отъ държавнитѣ гори нужнитѣ телеграфни стълбове за замѣняване врѣмenni линии за телеграфни съобщения въ новитѣ земи съ стабилни стълбове.

„Членъ единственъ. Одобрява се даденото разрѣшение отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ да отсѣче отъ държавнитѣ гори въ всичкитѣ лесничества въ новитѣ земи, по тарифнитѣ цѣни, нужнитѣ телеграфни стълбове, за замѣняване всичкитѣ врѣмenni линии за телеграфнитѣ съобщения съ стабилни стълбове“.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Които одобряватъ прѣдложението за одобрене даденото разрѣшение прѣзъ 1914 г. на Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ, да отсѣче отъ държавнитѣ гори по тарифнитѣ цѣни, нужнитѣ телеграфни стълбове, за замѣняване врѣмenni линии за телеграфни съобщения въ новитѣ земи съ стабилни стълбове, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ отъ дневния редъ е прѣдложението за одобрене даденото отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти прѣзъ 1914 г. разрѣшение да се сѣче материалъ лѣтно врѣме и безплатно отъ държавнитѣ и общински гори, необходимъ за направата на мостове, отвлѣчени при послѣднитѣ наводнения на р. Врана, дори до Черно море.

Моля, г. секретарь да прочете мотивитѣ и самото прѣдложение.

Секретаръ П. Панайотовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ прѣдложението за одобрене даденото разрѣшение прѣзъ 1914 г. да сѣче материалъ лѣтно врѣме и безплатно отъ държавнитѣ и общински гори, необходимъ за направата на мостовѣтѣ, отвлѣчени отъ послѣднитѣ наводнения по р. Врана.

„Г. г. народни прѣдставители! Шуменскиятъ окръженъ управителъ донесе телеграфически, че по цѣлото течение на р. Врана, отъ Ескип-Джумая до вливането ѝ въ р. Камчия и надолу до вливането на послѣдната въ Черно-море, всички мостове били съвършено отвлѣчени при послѣднитѣ наводнения. За да можело населението наврѣме да изнесе останалата частъ отъ произведенята си, сжщиятъ ходатайствува да се нареди бързо до надлежнитѣ горски власти да позволятъ отсичането безплатно нужнитѣ материали отъ близкитѣ гори, за по-скорошното възстановяване на съобщенията.

„Понеже законътъ за горитѣ забранява сѣченето лѣтно врѣме на дървени материали и безплатно ползуване отъ горитѣ, повѣреното ми министерство сезира по този въпросъ Министерския съветъ, който съ XI-то си постановление, взето въ засѣданието му отъ 12 юлий 1914 г., протоколъ № 70, разрѣшава да се удовлетвори ходатайството на шуменския окръженъ управителъ, като за тази цѣль се внесе нужното прѣдложение за одобрене въ настоящата сесия на XVII-то обикновено Народно събрание.

„Прѣдъ видъ на горното, моля ви, г. г. народни прѣдставители, да одобрите и гласувате приложеното тукъ прѣдложение за одобрене даденото отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти разрѣшение прѣзъ 1914 г. да се сѣче материалъ лѣтно врѣме и безплатно отъ държавнитѣ и общински гори, необходимъ за направата на мостовѣтѣ, отвлѣчени при послѣднитѣ наводнения на р. Врана дори до Черно-море.

София, декември 1915 г.

„Министъръ на земледѣлието и държавнитѣ имоти:
Д-ръ П. Динчевъ.

„П Р Ъ Д Л О Ж Е Н И Е

за одобрение даденото прѣз 1914 год., разрѣшение, да се сѣче материялът лѣтно врѣме и безплатно отъ държавнитѣ и общински гори, необходимъ за направата на мостове, отвлѣчени при послѣднитѣ наводнения на р. Врана.

„Членъ единственъ. Одобрява се даденото отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти прѣз 1914 год. разрѣшение да се сѣче материялът лѣтно врѣме и безплатно отъ държавнитѣ и общински гори, необходимъ за направата на мостовѣ, отвлѣчени при послѣднитѣ наводнения на р. Врана дори до Черно-море“.

Прѣдседателятъ: Ще се гласува. Които приематъ прѣдложението за одобрение даденото прѣз 1914 г., разрѣшение да се сѣче материялът лѣтно врѣме и безплатно отъ държавнитѣ и общински гори, необходимъ за направата на мостове, отвлѣчени при послѣднитѣ наводнения на р. Врана, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ отъ дневния редъ е прѣдложението за одобрение даденото на Министерството на войната разрѣшение прѣз 1914 г. да отсѣче безплатно отъ държавнитѣ гори дървенъ материялът за поправка на срутенитѣ прѣзъ врѣме на войната погранични постове и помѣщения, за направа на нови такива и за телеграфни и телефонни стѣлбове за мрѣжата на пограничните военни части.

Моля г. секретарѣтъ да прочете мотивитѣ и самото прѣдложение.

Секретаръ П. Панайотовъ: (Чете)

„М О Т И В И

къмъ прѣдложението за одобрение даденото на Министерството на войната разрѣшение прѣзъ 1914 г. да отсѣче безплатно отъ държавнитѣ гори дървенъ материялът за поправка на срутенитѣ прѣзъ врѣме на войната погранични постове помѣщения, за направа на нови такива и за телеграфни и телефонни стѣлбове за мрѣжата на пограничните военни части.

„Г. г. народни прѣдставители! Министерството на войната, съ писмото си подъ № 1952 отъ 11 априлът 1914 г., моли да се разрѣши на Инженерната инспекция да отсѣче безплатно отъ държавнитѣ гори необходимия дървенъ материялът за поправка на срутенитѣ прѣзъ врѣме на войната погранични постове помѣщения, за направа на нови такива, а сѣщо и за необходимитѣ телефонни и телеграфни стѣлбове за мрѣжата на пограничните военни части.

„Понеже законътъ за горитѣ забранява безплатното ползуване отъ държавни гори, повѣреното ми министерство сезира Министерския съвѣтъ по този въпросъ, който съ XXVI-то си постановление, взето въ засѣданието му на 21 юний 1914 г., протоколъ № 63, разрѣшава да се удовлетвори ходатайството на Министерството на войната, като за тази цѣлъ се внесе нужното прѣдложение за разглеждане и гласуване въ първата извънредна сесия на XVII-то обикновено Народно събрание.

„По тия съображения, моля ви, г. г. народни прѣдставители, да одобрите и гласувате приложеното тукъ прѣдложение за одобрение даденото на Министерството на войната разрѣшение прѣзъ 1914 г. да отсѣче безплатно отъ държавнитѣ гори необходимия дървенъ материялът за поправка на срутенитѣ прѣзъ врѣме на войната погранични постове помѣщения, за направа на нови такива, а сѣщо и за необходимитѣ телеграфни и телефонни стѣлбове за мрѣжата на пограничните военни части.

София, декемврий 1915 г.

„Министъръ на земледѣлието и държавнитѣ имоти:
Д-ръ П. Динчевъ.

„П Р Ъ Д Л О Ж Е Н И Е

за одобрение даденото на Министерството на войната разрѣшение прѣзъ 1914 г. да отсѣче безплатно отъ държавнитѣ гори дървенъ материялът за поправка на срутенитѣ прѣзъ врѣме на войната погранични постове помѣщения, за направа на нови такива и за телеграфни и телефонни стѣлбове за мрѣжата на пограничните военни части.

„Членъ единственъ. Одобрява се даденото разрѣшение прѣзъ 1914 г. на Министерството на войната да от-

сѣче безплатно отъ държавнитѣ гори необходимия дървенъ материялът за поправка на срутенитѣ прѣзъ врѣме на войната погранични постове помѣщения, за направа на нови такива, сѣщо и за необходимитѣ телеграфни и телефонни стѣлбове за мрѣжата на пограничните военни части“.

Прѣдседателятъ: Ще се гласува. Които одобряватъ прѣдложението за одобрение даденото на Министерството на войната разрѣшение прѣзъ 1914 г. да отсѣче безплатно отъ държавнитѣ гори дървенъ материялът за поправка на срутенитѣ прѣзъ врѣме на войната погранични постове и помѣщения, за направа на нови такива, и за телеграфни и телефонни стѣлбове за мрѣжата на пограничните военни части, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ отъ дневния редъ е прѣдложението за одобрение постановленията на Министерския съвѣтъ, на основание на които Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти е отпуснало и ще отпусна по тарифнитѣ цѣни дървени материяли за нуждитѣ на войскитѣ.

Моля, г. секретарѣтъ да прочете мотивитѣ и самото прѣдложение.

Секретаръ П. Панайотовъ: (Чете)

„М О Т И В И

къмъ прѣдложението за одобрение на постановленията на Министерския съвѣтъ, на основание на които Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти е отпуснало и ще отпусна по тарифнитѣ цѣни дървени материяли за нуждитѣ на войскитѣ.

„Г. г. народни прѣдставители! Прѣдседателятъ на околийската реквизиционна комисия въ Станимака, съ телеграмата си № 1017 отъ 19 того, моли да се разрѣши на командира на войсковата частъ въ Чепеларе да отсѣче 500 кубически метра дърва за горене отъ държавнитѣ гори подъ название „Левочевското“ и „Хаджи-Селиховото“, нужни за военнитѣ фурни въ това село.

„Сѣщо администраторѣтъ при Баташкото лѣсничейство, съ телеграмата си № 1.723 отъ 1 октомврий 1915 г., съобща въ министерството, че началникѣтъ на IV пѣтенъ участъкъ, съ писмото си № 27 отъ сѣщата дата, моли да му се разрѣши да отсѣче потребния му дървенъ материялът отъ Баташката общинска гора, за направа на мостовѣтъ по пѣтя Батакъ—Беглика, та да може да се пусне движението по тоя пѣтъ за военни нужди.

„Прѣдъ видъ на изключителнитѣ условия, при които се намира страната ни, нѣмаше да закѣснѣятъ съ такива ходатайства и реквизиционнитѣ комисии въ другитѣ краища на царството.

„Понеже въ чл. 24 отъ закона за горитѣ е строго опредѣленъ редѣтъ, по който трѣбва да става ползуването отъ държавнитѣ и общинскитѣ гори и въ него не е прѣдвиденъ начинѣтъ на ползуване, по който се отнасятъ цитиранитѣ телеграми, а отъ друга страна, както искането на Станимашката реквизиционна комисия, така и това на началника на IV пѣтенъ участъкъ, или което би се отправило отъ другитѣ реквизиционни комисии, трѣбваше да се удовлетвори, то съ въпроса сезирахъ почитаемия Министерски съветъ, който съ VI-то си постановление, взето въ засѣданието му отъ 24 септемврий 1915 г., протоколъ № 140, и V-то постановление, взето въ засѣданието му отъ 9 октомврий с. г., протоколъ № 150, разрѣши да се удовлетвори искането на Станимашката реквизиционна комисия и онова на началника на IV пѣтенъ участъкъ, и ме упълномощи да разрѣшавамъ на войсковитѣ части да си набавятъ по тарифнитѣ цѣни потребнитѣ имъ строителни материяли, дърва за горене и пѣрти за градежи отъ сѣщията въ държавнитѣ гори, до демобилизацията на войскитѣ.

„Като излагамъ горното и на основание чл. 109 отъ конституцията, имамъ честь да ви помоля, г. г. народни прѣдставители, да одобрите и гласувате приложеното тукъ прѣдложение за одобрение постановленията на Министерския съвѣтъ.

София, декемврий 1915 г.

„Министъръ на земледѣлието и държавнитѣ имоти:
Д-ръ П. Динчевъ.

„П Р Ъ Д Л О Ж Е Н И Е

за одобрение постановления на Министерския съветъ, на основание на които Министерството на земледелието и държавните имоти е отпуснало и ще отпусна по тарифните цѣни дървени материяли за нуждитъ на войскитъ.

Членъ единственъ. Одобряватъ се:

I. Шестото постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 24 септември 1915 г., протоколъ № 140, което гласи:

„Разрѣшава се на войсковитъ части въ с. Чепеларе да си набавятъ по тарифнитъ цѣни 500 кубически метра дърва за горене отъ сѣчищата на държавнитъ гори подъ название „Левочевското“ и „Хаджи-Селиховото“ и се упълномощава министърътъ на земледелието и държавнитъ имоти да позволява за въ бъдеще — до демобилизацията на войсковитъ части да си набавятъ потребнитъ имъ дърва за горене и пжрти отъ сѣчищата въ държавнитъ гори.

„Отъ сѣчищата въ общинскитъ гори това да става също по тарифнитъ цѣни и съ знанието на общинскитъ съветници“.

II. Петото постановление на министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 2 октомври 1915 г., протоколъ 150, което гласи:

„Разрѣшава се на началника на IV пѣтень участъкъ въ с. Батакъ да отсѣче отъ общинската гора на същото село потребния му материалъ за направа на мостоветъ по пѣтя „Батакъ—Беглика“, слѣдъ като искането си отправи чрѣзъ реквизиционната комисия и се упълномощава министърътъ на земледелието и държавнитъ имоти да позволява за въ бъдеще — до демобилизацията — на войсковитъ части да си набавятъ потребнитъ имъ строителни материяли отъ сѣчищата въ държавнитъ гори по тарифнитъ цѣни.

„Отъ сѣчищата въ общинскитъ гори, това да става също по тарифнитъ цѣни и съ знанието на общинскитъ съветници.“

Прѣдседателятъ: Ще се гласува. Които одобряватъ прѣдложението за одобрение постановления на Министерския съветъ, на основание на които Министерството на земледелието и държавнитъ имоти е отпуснало и ще отпусна по тарифнитъ цѣни дървени материяли за нуждитъ на войскитъ, моля, да си вдигнатъ ржката (Мнозинство). Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ отъ дневния редъ е прѣдложението за одобрение постановления на Министерския съветъ, на основание на които Министерството на земледелието и държавнитъ имоти е отпуснало и ще отпусна дървени материяли на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията, на Министерството на войната и на Комитета на обществената прѣдвидливостъ.

Моля, г. секретарятъ да прочете мотивитъ и самото прѣдложение.

Секретаръ П. Панайотовъ: (Чете)

„М О Т И В И

къмъ прѣдложението за одобрение постановления на Министерския съветъ, на основание на които Министерството на земледелието и държавнитъ имоти е отпуснало и ще отпусна дървени материяли на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията, на Министерството на войната и на Комитета за обществената прѣдвидливостъ.

„Г. г. народни прѣдставители! Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията, съ писмото си № 18.325 отъ 12 септември н. г., като съобщава, че мостоветъ по шосето Фердинандъ—Берковица били поврждени отъ тазгодишното наводнение, а възстановяването имъ е повече отъ необходимо, моли да му се разрѣши да отсѣче отъ държавната гора при с. Клисура, Берковска околия, 60 кубически метра букъвъ строителенъ материалъ за направа на тия мостове.

„Същото министерство, съ писмото си № 18.323 отъ 12 септември н. г., съобщава, че била почната пострйката на нови шосета въ Петричкия технически участъкъ и за мостоветъ на тия шосета е необходимъ 200 кубически метра дървенъ материалъ, който да се отсѣче отъ държавнитъ гори въ Петричкото и Струмишкото лѣсничество.

„Въпроснитъ материяли били съ специални размѣри и не могли да се намѣрятъ на пазара.

„Министерството на войната съ писмата си № № 970 и 1.075 отъ 3 и 14 септември 1915 г. помоли да му се разрѣши да отсѣче отъ държавната гора „Гешова-планина“ 1.070 борови дървета за пилоти, нуждни за строително-домакинското отделение при Инженерната инспекция.

„Софийскитъ комитетъ за обществената прѣдвидливостъ, съ писмото си № 4.004 отъ 10 декември н. г., като излага, че нуждата отъ дърва за горене въ столицата е твърдъ голѣма и поради стеклитъ се въ страната ни изключителни обстоятелства, не могатъ да се намѣрятъ дърва нито по складоветъ, нито на пазара, моли да му се разрѣши да изсѣче чрѣзъ лѣсницитъ нѣкое сѣчище отъ близкитъ до столицата държавни гори, та по тоя начинъ да може поне отчасти да се задоволятъ нуждитъ както на населението, така и на разнитъ обществени учрѣждения — болници, училища и пр.

„Понеже въ чл. 24 отъ закона за горитъ е строго опредѣленъ редътъ, по който трѣбва да става ползуването отъ държавнитъ гори и въ него не сѣ прѣдвидени случаетъ, по които се отнасятъ писмата на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията, на Министерството на войната и други, то не можехъ да удовлетвори молбитъ на споменатитъ министерства. Отъ друга страна, обаче, пострйката на мостоветъ бѣ неминуема, особено при изключителнитъ условия, при които се намира сега страната ни. Ето защо сезирахъ съ въпроса почитаемия Министерски съветъ, който съ постановленията № 6, взети въ заседанието му отъ 16 и 17 септември 1915 г., протоколи № № 132 и 133, третото постановление, взето въ заседанието му отъ 25 септември с. г., протоколъ № 141, и петото постановление, взето въ заседанието му отъ 12 того, протоколъ № 213, разрѣши да се удовлетвори молбата на министерствата на общественитъ сгради, на войната, както и на Комитета за обществената прѣдвидливостъ.

„Като излагамъ горното и на основание чл. 109 отъ конституцията, имамъ честъ да ви помоля, г. г. народни прѣдставители, да одобрите и гласувате приложеното тукъ прѣдложение за одобрение на горѣизброенитъ постановления на Министерския съветъ.

„София, декември 1915 г.

„Министъръ на земледелието и държавнитъ имоти:

Д-ръ П. Динчевъ.

„П Р Ъ Д Л О Ж Е Н И Е

за одобрение постановления на Министерския съветъ, на основание на които Министерството на земледелието и държавнитъ имоти е отпуснало и ще отпусна дървени материяли на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията, на Министерството на войната и на Комитета за обществената прѣдвидливостъ.

Членъ единственъ. Одобряватъ се:

I. Шестото постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 16 септември 1915 г., протоколъ 132, което гласи:

Разрѣшава се на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството да отсѣче по тарифнитъ цѣни отъ открититъ сѣчища на държавната гора при с. Клисура, Берковска околия, 60 кубически метра букъвъ строителенъ материалъ и 200 кубически метра чамовъ, букъвъ или дѣбовъ материалъ отъ открититъ сѣчища на държавнитъ гори въ Петричкото и Струмишкото лѣсничества, които да се употребятъ за направа на мостоветъ по шосето Фердинандъ—Берковица и за тия по шосетата на Петричкия технически участъкъ.

Разрѣшава се също на Министерството на войната да отсѣче по тарифнитъ цѣни отъ открититъ сѣчища на държавната гора „Чехльово“ 520 борови дървета (съ третото постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 25 септември 1915 г., протоколъ 141, е одобрѣно да се отсѣкатъ дърветата отъ непродаденитъ чрѣзъ търгъ насаждения на държавната гора „Гешова-планина“, вмѣсто отъ „Чехльово“) за нуждитъ на Инженерната инспекция, а именно:

160 парчета	10-30 метра дълги	25/25 см.
240	8-30	25/90
120	6-90	30/25

II. Седмото постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 17 септември 1915 г., протоколъ 133, което гласи:

„Разрѣшава се на Министерството на войната да отсѣче отъ открититѣ сѣчища на държавната гора „Чехльово“ по тарифнитѣ цѣни 550 борови дървета за пилоти (съ третото постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 25 септември 1915 г., протоколъ 141, е одобрено да се отсѣкатъ дърветата отъ непродаденитѣ чръзъ търгъ насаждения на държавната гора „Гешова-планина“, вмѣсто отъ „Чехльово“) при слѣднитѣ размѣри:

200 пилоти съ диаметръ	35 см. и дълги	12—14 м.
80 „ „ „	35 „ „	10—12 „
140 „ „ „	25 „ „	5—6 „
30 „ „ „	30 „ „	8—10 „
100 насадки за свайтѣ	35 „ „	5—6 „

„III. Петото постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 12 декември 1915 г., протоколъ 213, което гласи:

Разрѣшава се на Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти да позволява изсичането чръзъ плѣнници потрѣбнитѣ дървени материали на държавата и Комитета за обществената прѣдвидливостъ по тарифни цѣни, утвърдени отъ надлежния районенъ горски инспекторъ“.

Прѣдседателъ: Ще се гласува. Които приематъ прѣдложението за одобрѣние постановленията на Министерския съвѣтъ, на основание на които Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти е отпуснало и ще отпусна дървени материали на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията, на Министерството на войната и на Комитета на обществената прѣдвидливостъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ отъ дневния редъ е рѣшението за одобрѣние указитѣ № № 417, 418, 421, 425, 426, 433, 435 и 436. Моля, г. секретарь да прочете мотивитѣ и самото рѣшение.

Секретарь П. Панайотовъ: (Чете)

„ДОКЛАДЪ до Народното събрание

Сѣбитията, шо прѣживява страната, създадохъ и за общинитѣ неотложни нужди главно за подпомагане нуждающитѣ се сѣмейства, за посрѣщането на които прѣдимно градскитѣ общини, не разполагайки съ налични срѣдства, трѣбваше да прибѣгнатъ до сключването на заеми.

Министерскиятъ съвѣтъ, на основание чл. 47 отъ конституцията, е разрѣшилъ на общинитѣ: Варненска, Самоковска, Карнобатска, Търновска, Ескиджумайска, Русенска, Врачанска, Софийска, Провадийска, Дупнишка, Видинска, Плевенска да сключатъ заеми, въ размѣри, за цѣли и под условия, подробно изложени въ тукъ приложенитѣ укази № № 417, 418, 421, 425, 526, 433, 435 и 436.

Поради това и на основание забѣлжката подъ п. 5 на чл. 60 отъ закона за градскитѣ общини, имамъ честъ да моля Народното събрание да гласува одобрѣние на въпроснитѣ приложения тукъ укази.

София, 14 декември 1915 г.

Министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ.

„У К А З Ъ
№ 417.

Ние Фердинандъ I,
съ Божия милость и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявяваме на всички наши вѣрноподданици: Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си на 14 октомври 1915 г. (протоколъ № 162) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме

слѣдващото II постановление:

На основание чл. 47 отъ конституцията, разрѣшава се на слѣднитѣ общини да сключатъ заеми отъ Българската народна или Земледѣлска банки:

Варненската община	500.000 л.
Самоковската община	200.000 „
Карнобатската община	50.000 „

Търновската община	50.000 л.
Ескиджумайската община	50.000 „
Русенската община	300.000 „
Врачанската община	50.000 „

Срѣдствата отъ тия заеми да бѣдатъ употребени изключително за нуждитѣ на крайно бѣднитѣ сѣмейства, на останалитѣ сакати отъ войнитѣ прѣзъ 1912/1913 г. и въобще на тѣзи, които не засѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ време на мобилизация и война.

Заповѣдаме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствието.

Разпорежданията за въвеждане въ дѣйствието на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София на 22 октомври 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано:

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ
№ 418.

Ние Фердинандъ I,
съ Божия милость и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявяваме на всички наши вѣрноподданици: Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си на 14 октомври 1915 г. (протоколъ № 162) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме

слѣдващото III-то постановление:

На основание чл. 47 отъ конституцията, разрѣшава се на Видинската градска община да сключи отъ Българската народна банка 200.000 л. заемъ, при слѣднитѣ условия:

1. Годишна лихва 7%;
2. Срокъ за изплащане 10 години;
3. За гарантиране погашенията на заема да се заложатъ нѣкои отъ общинскитѣ доходи: кръвнината, бачътъ или интизапътъ.

4. Срѣдствата отъ заема ще се употребятъ изключително за нуждитѣ на крайно бѣднитѣ, на останалитѣ сакати отъ войнитѣ прѣзъ 1912/1913 г. и въобще на ония видински граждани, които не засѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ време на мобилизация и война.

Заповѣдаме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствието.

Разпорежданията за въвеждане въ дѣйствието на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София на 22 октомври 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано:

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ.

„У К А З Ъ
№ 421.

Ние Фердинандъ I,
съ Божия милость и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявяваме на всички наши вѣрноподданици: Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си на 19 октомври 1915 г. (протоколъ № 166) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме

слѣдващото IX-то постановление:

На основание чл. 47 от конституцията, разрѣшава се на Софийската градска община да сключи отъ Българската народна банка заемъ на сума 1.000.000 л., при слѣдните условия:

1. Годишна лихва 6½%;
2. Срокъ за изплащане 20 години, като всѣка година се вписва въ разходната частъ на общинския бюджетъ нужната сума за погашение и лихва;
3. Редовното погашаване на заема ще бѣде гарантирано съ залагане на дохода отъ градскитѣ минерални бани;
4. Срѣдствата отъ заема ще бѣдатъ употребени изключително за подпомагане бѣдните сѣмейства на войниците отъ освободителната война.

Настоящото постановление да се внесе на одобрѣние въ най-близката сесия на Народното събрание.

Заповѣдваме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавен вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствиe.

Разпорѣжданията за въвеждане въ дѣйствиe на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София на 3 ноември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано:

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ.

„У К А З Ъ“

№ 425.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I,

съ Божия милостъ и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявяваме на всички наши вѣрнопоподданици:

Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си на 3 ноември 1915 г. (протоколъ № 178) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме слѣдващото I постановление:

Въ допълнение на IX-то постановление на Министерскиятъ съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 19 октомври текущата година, протоколъ № 166, и на основание чл. 47 отъ конституцията, разрѣшава се на Софийската градска община да сключи отъ Българската народна банка заемъ, на сума 500.000 л., при слѣдните условия: а) годишна лихва 6½%; б) срокъ за изплащане 20 години, като всѣка година се вписва въ разходната частъ на общинския бюджетъ нужната сума за погашение и лихва; в) редовното погашение на заема ще бѣде гарантирано съ залагане на дохода отъ градскитѣ минерални бани; г) срѣдствата отъ заема ще бѣдатъ употребени за нуждитѣ на бѣдните софийски граждани, невоинишки сѣмейства.

Настоящото постановление да се внесе за одобрѣние въ най-близката сесия на Народното събрание.

Заповѣдваме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавен вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствиe.

Разпорѣжданията за въвеждане въ дѣйствиe на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София, на 22 ноември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ“

№ 426.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I,

съ Божия милостъ и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявяваме на всички наши вѣрнопоподданици:

Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си на 6 ноември 1915 г. (протоколъ № 192) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме слѣдващото I постановление:

На основание чл. 47 отъ конституцията, разрѣшава се на Дупнишката градска община да сключи отъ Българската народна банка заемъ въ размѣръ на 50.000 л., при слѣдните условия: а) годишна лихва 7%; б) срокъ за изплащане 30 години; в) редовното изплащане лихвитѣ и погашенията на заема ще се гарантира съ залагане излишѣка отъ общинскитѣ приходи, заложенни по стария общински заемъ, или други свободни приходи; г) срѣдствата отъ заема ще се употребятъ изключително за нуждитѣ на крайно бѣдните, на останалитѣ сакаати отъ войнитѣ прѣзъ 1912/13 г. и въобще на тия бѣдни дупнишки граждани, които не за сѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война.

Настоящото постановление да се внесе въ най-близката сесия на Народното събрание за одобрѣние.

Заповѣдваме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавен вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствиe.

Разпорѣжданията за въвеждане въ дѣйствиe на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София на 22 ноември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ“

№ 433.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I,

съ Божия милостъ и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявявамъ на всички наши вѣрнопоподданици:

Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си отъ 24 ноември 1915 г. (протоколъ № 198) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме слѣдващото I постановление:

На основание чл. 47 отъ конституцията, разрѣшава на Провадийската община да сключи отъ Българската народна банка заемъ на сума 40.000 л., при слѣдните условия: а) годишна лихва 7%; б) срокъ за изплащане 30 години; в) редовното погашение на заема ще бѣде гарантирано съ залагането на общинскитѣ приходи отъ „крѣвнината“; г) срѣдствата отъ заема ще бѣдатъ употребени изключително за нуждитѣ на крайно бѣдните сѣмейства въ Провадийската община.

Настоящото постановление да се внесе за одобрѣние въ най-близката сесия на Народното събрание.

Заповѣдваме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавен вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствиe.

Разпорѣжданията за въвеждане въ дѣйствиe на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ двореца Врана на 8 декември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ
№ 435.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I,

съ Божия милостъ и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявяваме на всички наши вѣрнопоподаници:

Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си на 2 декември 1915 г. (протоколъ № 204) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме
слѣдвасето II постановление:

На основание чл. 47 отъ конституцията, разрѣшава се на Плѣвенската община да сключи отъ Българската народна банка заемъ на сума 100.000 л., при слѣднитѣ условия: а) годишна лихва 7%; б) срокъ за изплащане 30 години; в) редовното погашение на заема ще бѣде гарантирано съ залагането на общинскитѣ приходи отъ „октроата“, „интизала“, „крѣвнината“, „кринина-кантарината“, „бача“, наема на общинскитѣ дюкяни, скотобойната и халитѣ; г) срѣдствата отъ заема ще бѣдатъ употребени изключително: 50.000 л. за подпомагане бѣднитѣ сѣмейства въ гр. Плѣвенъ, които не засѣга правилникътъ за подпомагане нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война; 25.000 л. за борба противъ епидемитѣ и 25.000 л. за борба противъ скѣпотията, чрѣзъ отваряне и поддържане общинскитѣ магазини.

Настоящето постановление да се внесе за одобрене въ най-близката сесия на Народното събрание.

Заповѣдваме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствиe.

Разпореджанията за въвеждане въ дѣйствиe на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ двореца Врания на 8 декември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово величество рѣка, написано:

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ
№ 436.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I,

съ Божия милостъ и народната воля
Царь на българитѣ.

Обявяваме на всички наши вѣрнопоподаници:

Министерскиятъ съвѣтъ въ засѣданието си на 8 октомври 1915 г. (протоколъ № 210) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме
слѣдното I постановление:

Одобрява се слѣдното:

Думитѣ „и въобще на ония видински граждани, които не засѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война“ отъ II-то постановление на Министерския съвѣтъ отъ 14 октомври текущата година, протоколъ № 162, и думитѣ: „и въобще на тѣзи, които не засѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война“ отъ п. 4 на III-то постановление на Министерския съвѣтъ отъ 14 октомври т. г., протоколъ № 162, се замѣняватъ съ думитѣ: „както и за добавъчна помощъ на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства въ размѣръ, опредѣленъ отъ общинския съвѣтъ и одобренъ отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Заповѣдваме настоящето постановление да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствиe.

Разпореджанията за въвеждане въ дѣйствиe на казаното постановление възлагаме на нашия министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ Лапово, на 21 декември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано:

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„Р Ѣ Ш Е Н И Е

за одобрение указитѣ № № 417, 421, 425, 426, 433, 435 и 436.

„Членъ единственъ. Одобряватъ се указитѣ № № 417, 418, 421, 425, 426, 433, 435 и 436 отъ 1915 г., споредъ които се разрѣшава за цѣлитѣ и при условия, изброени въ тѣхъ, на слѣднитѣ общини да сключатъ заеми:

1. На Варненската община	500.000 л.
2. „ Самоковската „	200.000 „
3. „ Карнобатската „	50.000 „
4. „ Търновската „	50.000 „
5. „ Ескиджумайската „	50.000 „
6. „ Русенската „	300.000 „
7. „ Врачанската „	50.000 „
8. „ Видинската „	200.000 „
9. „ Софийската „	1.500.000 „
10. „ Дупнишката „	50.000 „
11. „ Провадийската „	40.000 „
12. „ Плѣвенската „	25.000 „

Председателтъ: Ще се гласува. Които одобряватъ рѣшението за одобрение указитѣ № № 417, 418, 421, 425, 426, 433, 435 и 436, моля, да си вдигнатъ рѣката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ отъ дневния редъ е рѣшението за одобряването указъ № 414, относително измѣнение чл. I отъ закона за измѣнение чл. 4 отъ закона за разрѣшаване на Бургазката градска община да сключи заемъ и пр.

Моля, г. секретарь да прочете мотивитѣ и самото рѣшение.

Секретарь П. Панайотовъ: (Чете)

„Д О К Л А Д Ъ до Народното събрание.

Съ законъ, обнародванъ въ „Държавенъ вѣстникъ“, брой 43/909 г., е разрѣшено на Бургазката градска община да сключи 2.000.000 л. заемъ, прѣдначаченъ за изплащане дълговетѣ на общината и за благоустройството на града. Въ чл. 44 отъ тоя законъ е казано, че, слѣдъ изтичането на 1910 г., Българската народна банка може, при извѣстни условия, да заеме на общината още 2.000.000 л. за сѣщата цѣль. Съ законъ, обнародванъ въ сѣщия вестникъ, брой 71/1910 г., е измѣненъ чл. 4 отъ горѣцитирания законъ, въ смисълъ: Бургазката община да сключи допълнителенъ заемъ на сума 1.000.000 л., прѣдначаченъ за изплащане отчужденитѣ по закона за благоустройството мѣста и сгради.

Слѣдъ изпълняването на казанитѣ по-горѣ закони, Бургазката община е имала на разположение 100.000 л. остатъкъ отъ заемитѣ. Като не разполага съ никакви други срѣдства, съ които би могла да облекчи участъта на нуждающитѣ се бѣдни граждани, при настоящитѣ изключителни обстоятелства, общината е рѣшила да си послужи съ тоя остатъкъ отъ заемитѣ и Министерския съвѣтъ, съ III-то постановление, държано на 5 октомври т. г. (протоколъ № 154), разрѣши на Бургазката община да изразходва въпроснитѣ 100.000 л. за подпомагане бѣднитѣ сѣмейства на останалитѣ сакати отъ войнитѣ прѣзъ 1912/1913 г. и въобще на тия бургазки граждани, които не засѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война.

На основание чл. 47 отъ конституцията, честь ми е да помоля Народното събрание да гласува одобрение на указа № 414/1915 г., съ който е утвърдено горното постановление на Министерския съвѣтъ.

София, 15 декември 1915 г.

Министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ“

№ 414.

Ние Фердинандъ I,

съ Божия милостъ и народната воля

Царь на българитѣ.

Обявявамъ на всички наши вѣрнопоподаници:

Министерскиятъ съвѣтъ, въ заседание си на 5 октомври 1915 г. (протоколъ № 154) държа,

Ние утвърдихме и утвърждаваме слѣдното III-то постановление:

На основание чл. 47 отъ конституцията, одобрява се слѣдното:

I. Въ чл. 1 отъ закона за измѣнение на чл. 4 отъ закона за разрѣшаване на Бургазката градска община да сключи заемъ и пунктове б и в на чл. 2 отъ закона за разрѣшаване на Габровската градска община да сключи заемъ отъ 170.000 л., обнародванъ въ брой 71 на „Държавенъ вѣстникъ“ отъ 1910 г., вмѣсто точката на края, се поставя запетая, слѣдъ която се прибавятъ слѣдните думи: „900.000 л. и 100.000 л. за подпомагане бѣдните сѣмейства на останалитѣ сакаци отъ войнитѣ прѣзъ 1912/1913 г. и въобще на тия бургазки граждани, които не засѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война“.

Настоящото постановление да се внесе за одобряние въ най-близката сесия на Народното събрание.

Заповѣдаме настоящето рѣшение да се облѣче съ държавния печатъ, да се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и да се тури въ дѣйствиѣ.

Разпоредването за въвеждане въ дѣйствиѣ на това рѣшение възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София на 15 октомври 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано

Фердинандъ.

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ.

„Р ѣ Ш Е Н И Е“

за одобряние указъ № 414, относително измѣнение чл. 1 отъ закона за измѣнение чл. 4 отъ закона за разрѣшаване на Бургазката градска община да сключи заемъ и пр.

Членъ единственъ. Одобрява се указътъ № 414 отъ 15 октомври 1915 г., съ който е приета слѣдната наредба:

Въ чл. 1 на закона за измѣнение чл. 4 отъ закона за разрѣшаване на Бургазката градска община да сключи заемъ и пунктове б и в на чл. 2 отъ закона за разрѣшаване на Габровската градска община да сключи заемъ отъ 170.000 л., обнародванъ въ брой 71 на „Държавенъ вѣстникъ“ отъ 1910 г., вмѣсто точката на края, се поставя запетая, слѣдъ която се прибавятъ слѣдните думи: „900.000 л. и 100.000 л., за подпомагане бѣдните сѣмейства, на останалитѣ сакаци отъ войнитѣ прѣзъ 1912/1913 г. и въобще на тия бургазки граждани, които не засѣга правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война“.

Прѣдседателътъ: Ще се гласува. Които одобряватъ рѣшението за одобряване указъ № 414, относително измѣнение чл. 1 отъ закона за измѣнение на чл. 4 отъ закона за разрѣшаване на Бургазката градска община да сключи заемъ и пр., моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ отъ дневния редъ е рѣшението за одобряние указъ № 431 отъ 7 декември 1915 г., относително размѣра на дневнитѣ пари на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ, командировани въ новитѣ земи.

Моля, г. секретарятъ да прочете мотивитѣ и самото рѣшение.

Секретарь П. Панайотовъ: (Чете)

„ДОКЛАДЪ“

до Народното събрание.

Въ освободенитѣ отъ побѣдоноснитѣ наши войски земи стана нужда да се командироваха по-вѣщи чиновници отъ министерствата и отъ другитѣ служби, за да устроятъ гражданското и други управления за тамъ.

Тия чиновници отиватъ въ нови земи, дѣто ще бѣдатъ при особени условия и дѣто е особено нужно тѣ да се поставятъ прилично прѣдъ населението на новоосвоенитѣ територии, а това не може да стане при скромнитѣ заплати и дневни пари, които се плащатъ за командированитѣ въ вѣтрѣшността на царството.

Поради това Министерскиятъ съвѣтъ, съ III-то си рѣшение отъ 18 ноември н. г., протоколъ № 193, опредѣли да се плащатъ дневни пари на командированитѣ въ новитѣ земи чиновници по особена таблица. Това постановление биде утвърдено съ височайши указъ № 431 отъ 7 декември н. г.

На основание чл. 47 отъ конституцията, честь ми е да помоля Народното събрание да гласува одобряние на поменатия указъ № 431, който се прилага къмъ настоящето.

София, декември 1915 г.

Министъръ-прѣдседателъ: Д-ръ В. Радославовъ.

„Р ѣ Ш Е Н И Е“

за одобряние указа № 431 отъ 7 декември 1915 г., съ който е опредѣленъ размѣрътъ на дневнитѣ пари на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ, командировани въ новитѣ земи прѣзъ врѣме на войната отъ 1915 г.

Членъ единственъ. Одобрява се указътъ № 431 отъ 7 декември 1915 г., съ който е утвърдена слѣдната наредба:

Одобрява се да се плащатъ дневни пари въ слѣдните размѣри на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ, командировани въ новитѣ земи прѣзъ врѣме на войната отъ 1915 г.:

На чиновници, служащи и работници съ заплата до 100 л. мѣсечно — по 2 л. дневно.

На такива съ заплата до 200 л. включително — по 4 л. дневно.

На такива съ заплата до 300 л. включително — по 6 л. дневно.

На такива съ заплата до 400 л. включително — по 8 л. дневно.

На такива съ заплата до 500 л. включително — по 10 л. дневно.

На такива съ заплата до 600 л. по 12 л., а за 600 л. включително и повече — по 15 л. дневно.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Георги Димитровъ.

Г. Димитровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Наредбата на Министерския съвѣтъ да се изплащатъ дневнитѣ пари въ по-голямъ размѣръ отъ обикновения на служащитѣ, чиновницитѣ и държавнитѣ работници, командировани въ новитѣ земи, е съвършено умѣстна. Специална една таблица за дневнитѣ пари на ония лица, които трѣбва да изпълняватъ държавни длѣжности въ окупирани мѣста се налага затова, защото тамъ условията, както се казва и въ мотивитѣ, сѣ особени, сѣ изключителни. Държавнитѣ чиновници, служащи и работници, пратени тамъ съ обикновенитѣ свои заплати и съ обикновенитѣ командировачни пари, не могатъ по никакъ начинъ да издържатъ съществуванетоъ си. Прочее, противъ една наредба, която дава дневни пари въ по-голямъ размѣръ отъ обикновения, на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ, командировани въ окупирани земи, нашата парламентарна група не е. Обаче, г. г. народни прѣдставители, Министерскиятъ съвѣтъ, като постановява една подобна наредба, като изработва една специална таблица за дневнитѣ пари въ окупирани земи, за размѣра на тия дневни пари; изхожда отъ едно невѣрно начало, едно начало, което не отговаря на дѣйствителното положение на чиновницитѣ, служащитѣ и работницитѣ въ новитѣ земи. Вие виждате отъ самата наредба, че тъкмо за тѣзи служащи и работници, командировани въ окупирани земи, които получаватъ най-низки заплати, се прѣдвжждатъ и дневни пари въ най-малтъ размѣръ. На пръвъ погледъ, г. г. народни прѣдставители, това е основателно; запазва се една съразмѣрностъ, съгласна съ социалното

стѣпало, на което стоятъ тия държавни чиновници, служачи и работници, съгласно заплатата, която тѣ въ нормално врѣме получаватъ. Но ако се вгледаме въ дѣйствителнитѣ условия, въ дѣйствителното положение на новоокупираниѣ земи, ние всички трѣбва да дойдемъ до едно заключение, че тамъ, както и дребнитѣ служачи, които получаватъ заплатата по-малко отъ 100 л., както работницитѣ, които получаватъ обикновено до 100 л. заплата, така сѣщо и ония по-високи чиновници, които ще изпълняватъ по-високи длѣжности въ новитѣ земи, трѣбва да задоволятъ елементарнитѣ си нужди, при една и сѣща сѣжпотия, при едни и сѣщи неудобства и при едни и сѣщи изключителни условия. Пита се, г. г. народни прѣдставители, нима за единъ окръженъ управителъ, който получава нѣколко стотинъ лева на мѣсецъ и за когото се прѣдвиждатъ 12 л. дневни пари, нима за единъ другъ високъ чиновникъ не сѣ толкова сѣжли обикновенитѣ продукти въ новитѣ земи, които трѣбва да се купуватъ, колкото сѣж сѣжли и за единъ желѣзничаръ, за единъ работникъ, за единъ обикновенъ служачъ, за единъ стражаръ, за единъ разсилень и пр. и пр.? Г-да! Тази таблица, която нарежда размѣра на дневнитѣ пари, не отговаря на дѣйствителнитѣ нужди на грамадната маса отъ този държавенъ персоналъ, който тамъ се праша да извършва една деликатна и важна работа. Прочее, ние настояваме на този персоналъ, който получава по-малко отъ 200 л., дневнитѣ пари да бѣдатъ удвоени отъ размѣра, който е посоченъ тукъ, въ наредбата на Министерския съвѣтъ.

Щомъ като Министерскиятъ съвѣтъ е намѣрилъ за основателно да внася тукъ на одобрене една своя наредба за размѣра на дневнитѣ пари въ новоокупираниѣ земи, трѣбва да се прѣдполага, че по сѣщитѣ съображения, които сѣ го ръководили, той намира за необходимо, и трѣбва да намира да внесе по-скоро едно прѣдложение за допълнителенъ специаленъ кредитъ за дневнитѣ пари на служачитѣ и чиновницитѣ въ бившитѣ нови земи, тъй да се каже — въ Струмишкия и Гюмюрджинския окръзи.

Г. г. народни прѣдставители! Вие си спомняте, че когато при гласуването на $\frac{1}{12}$ отъ бюджета, азъ повдигнахъ, отъ името на нашата парламентарна група, въпроса за тия дневни пари, г. министъръ-председателъта заяви, че тѣ ще бѣдатъ плащани и въ бъдеще. Условието, които наложила по-рано прокарването на закона за дневнитѣ пари на чиновницитѣ, командировани въ Струмишкия и Гюмюрджинския окръзи, съществуватъ и сега, и г. г. народнитѣ прѣдставители отъ онзи край знаятъ много добръ, че тъкмо сега условията тамъ налагатъ продължаване плащането на тѣзи дневни пари, и то не въ онзи размѣръ, който рѣшихме тогава, а минимумъ въ този размѣръ, който сега се прѣдлага за чиновницитѣ въ Македония и въ окупираниѣ мѣста отъ Сърбия. Тази разлика, която се прави днесъ за Струмишкия и Гюмюрджинския окръзи, отъ една страна, и за окупираниѣ земи, отъ друга страна, е неоснователна, защото, както е сѣжпъ животътъ, каквито изключително тежки условия има въ окупираниѣ напоследѣтъ нови земи, тѣзи сѣщитѣ условия съществуватъ, ако не въ по-голямъ размѣръ, и въ Струмишкия, и Гюмюрджинския окръзи. Та, разлика не трѣбва да се прави, а толкова по-необходимо е, г. министъръ-председателъта да направи нуждното отъ своя страна, да бѣде внесено прѣдложение за продължение даванетоъ дневни пари и на държавнитѣ чиновници, служачи и работници въ Струмишкия и Гюмюрджинския окръзи.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Ще направимъ това.

Г. Димитровъ: Азъ вземамъ актъ отъ извънението на г. министъръ-прѣдседателя, че това че бѣде направено, и нашето желание е да бѣде направено по-скоро, за да могатъ тѣ да получаватъ отъ 1 януарий тѣзи пари.

Г. г. народни прѣдставители! Въ свръзка съ въпроса за дневнитѣ пари стои и онзи голѣмъ въпросъ, който се повдигна тукъ при разглеждането на закона за $\frac{1}{12}$ отъ бюджета, за заплатитѣ изобщо на държавнитѣ чиновници, служачи и работници. И азъ бихъ настоявалъ, отъ името на нашата парламентарна група и отъ името на тѣзи десетки хиляди държавни чиновници, служачи и работници, които сега сѣ извънредно злѣ поставени, г. министърътъ на финанситѣ да не си прави оглушки, да не замижава, тъй да се каже, да не затваря очитѣ си прѣдъ единъ голѣмъ грозящъ фактъ въ нашата страна. Нужно е той да направи едно изявление въ Камарата по този въпросъ, нужно е да

издѣе отъ името на правителството съ едно мѣроприятие, прѣдъ видъ на положението. Съ избѣгване на въпроса нищо не се постига. Миналия пътъ г. министърътъ на финанситѣ избѣгна да каже една опредѣлена дума по въпроса, а маса държавни служачи и работници днесъ очакватъ отъ Народното събрание, отъ самата държава, задоволяването на една жизнена тѣхна нужда. Г. г. народни прѣдставители! Ако сега азъ си позволявамъ, въ свръзка съ въпроса за дневнитѣ пари, още веднѣжъ да привлѣка вашето внимание относително нуждата отъ едно увеличение на тѣхнитѣ заплати, то е затова, защото официалнитѣ свѣдѣния за държавния чиновнически, служачески и работнически персоналъ прѣдставляватъ една крайно печална картина.

Отъ 60.037 държавни чиновници, служачи и работници, колкото ги имаме, по шатъ и съ надница, 39.587 получаватъ заплати по-малко отъ 100 л. мѣсечно; това съставлява 57%. Други 18.455 души получаватъ отъ 100 до 200 л. мѣсечно; това съставлява 27%. Всичко, отъ 69 хиляди, крѣтло, държавни чиновници, служачи и работници, 58 хиляди получаватъ заплати до 200 л., по-малки отъ 200 л.; значи, 84%. А днесъ за едно сѣмейство въ столицата, или за едно сѣмейство въ по-големитѣ градски центрове една заплата отъ 200 л. едва задоволява елементарнитѣ, текущи дневни нужди, при тая колосална сѣжпотия. Г. г. народни прѣдставители. Забѣлжете, че само 16% отъ всички държавни чиновници, служачи и работници получаватъ надъ 200 л. мѣсечно.

И ако вземемъ специално извѣстни вѣдомства, картината е още по-печална. Вземете, напр., вѣдомството на желѣзницитѣ. Отъ единъ общъ персоналъ отъ 10.529 души, 7.990 души получаватъ заплати по-долу отъ 100 л. мѣсечно, 2.099 получаватъ отъ 100 до 200 л.; или всичко 10.089 получаватъ до 200 л.; това е 96%; само 440 души по вѣдомството на желѣзницитѣ — тукъ влизатъ инспекторитѣ, голѣмитѣ чиновници въ дирекцията и пр. — получаватъ заплати по-гольми отъ 200 л. мѣсечно; значи, само 4% отъ цѣлия персоналъ по желѣзницитѣ получаватъ заплати надъ 200 л. мѣсечно.

По вѣдомството на пошитѣ отъ 4.117 души персоналъ общо за 1915 г., 2.071 получаватъ заплати до 100 л. мѣсечно; 1.648 — отъ 100 до 200 л.; или отъ 4.117 души, 3.719, значи, 96,5%, получаватъ до 200 л.; само 398 души чиновници по пошитѣ получаватъ заплати надъ 200 л.

По вѣдомството на Министерството на народното просвѣщение отъ 14.838 учители и служачи, 3.631 получаватъ до 100 л., 9.387 — отъ 100 до 200 л.; или 91% общо отъ цѣлия персоналъ по вѣдомството на Министерството на народното просвѣщение получаватъ заплати по-долу отъ 200 л. Само 1.820 души отъ общото число 14.838 получаватъ заплати надъ 200 л.

Г. г. народни прѣдставители! Ако бихъ ималъ врѣме, и ако му бѣше мѣстото тукъ, ако се разглеждаше специално прѣдложението за заплатитѣ на държавнитѣ чиновници, служачи и работници, азъ можехъ да ви посоча още цѣла редица свѣдѣния за държавни мѣроприятия, дѣто положението на служачитѣ е ужасно, непоносимо. Такъвъ е случаятъ съ перникската мина, дѣто грамаденъ процентъ отъ работницитѣ получаватъ заплати по-долу отъ 100 л. Официалнитѣ свѣдѣния говорятъ, че обикновената, срѣдна заплата на работницитѣ отъ перникската мина е между 90 и 100 л. мѣсечно; говоря за способнитѣ работници, за тѣзи, които работятъ безъ прѣкъсване и които могатъ да се смѣтатъ за постоянни работници въ мината. Тѣзи, които получаватъ по-долу отъ 100 л. при дневната сѣжпотия въ Перникъ, която е често пѣти по-гольма, отколкото въ София, по изключителни, специални причини тамъ, съставляватъ 85% отъ цѣлия персоналъ на перникската мина.

Така е и въ Държавната печатница, така е и съ работницитѣ въ военния арсеналъ, кждѣто 87—88% получаватъ по-долу отъ 100 л. мѣсечно. И забѣлжете, г. г. народни прѣдставители, този фактъ, който сѣщо така е извънредно важенъ. Отъ тия 69.037 държавни чиновници, служачи и работници, $\frac{3}{4}$ сѣ сѣмейни хора, издържатъ сѣмейства — това говори официалната статистика. Тогава имаме тази картина, че 58.142 души трѣбва да издържатъ днесъ, при тая сѣжпотия, себе си и своитѣ собствени сѣмейства отъ 2, 3 и повече членове съ заплати до 100 л., или една частъ отъ тѣхъ съ заплати между 100 и 200 л. Ще се съгласите всички, г. г. народни прѣдставители, че при подобно положение, държавнитѣ чиновници, служачи и работници сѣ изложени на една крайна мизерия, а тая крайна мизерия, очевидно, се отразява върху здравето на тѣхното собствено поколѣние, върху тѣхното сѣмейно положение; тази крайна

мизерия разтваря широко вратите за извънредно голяма корупция въ работата, която повечето чиновници и служещи вършат. Вие не можете да искате от разсидения, от злѣ платения дребен служещ на държавата да изпълнява добросъвестно своята длъжност, да не прибѣгва къмъ никакви подкупи, рушвети, къмъ никакви странични доходи, когато му се даватъ 60, 70 или 100 л. мѣсечно. Нуждата, положението въ което държавата поставя този персоналъ, го тласка по пътя на корупцията, по пътя на развалата. Е добръ, г. г. народни прѣдставители, ние искаме да се тури край на това положение. Споредъ насъ, държавата не е въ състояние да тури край на това; буржоазната държава, по своето собствено естество, ще третира този персоналъ като персоналъ за експлоатация и нѣма да го постави тъй, както неговитѣ интереси и нужди диктуватъ. Ние имаме основание да настояваме да се запълни тая голяма празнота въ бюджета на държавния работнически, на държавния служещъ, която се отваря днесъ отъ колосалната скѣпостия на живота. Г-да! Да говоримъ откровенно, да се не прикриватъ фактитѣ, които днесъ бодатъ очитѣ на всѣки, който иска да изучи дѣйствителността. Какво става у насъ? Едно катастрофално покачване цѣнитѣ на повечето продукти. Нашитѣ прѣки съобщения съ централнитѣ държави иматъ за пръвъ резултатъ извънредното поскъпване на най-необходимитѣ за съществуването на сѣмействата артикули. Първиятъ балкански тренъ, извънъ всичкитѣ други икономически изгоди, които се рисуватъ прѣдъ очитѣ на българската буржоазия, носи и това непосредствено послѣдствие. Ако свинската масъ, която е тъй необходимъ за живота на обикновенитѣ работнически и други сѣмейства, има цѣна 8—9 крони килограмъ въ Буда-Пеща и Виена, тя въ никой случай не може да запази цѣна 3-4 или 5 лева у насъ. Законътъ за търсенето и прѣдлагането, силата на фактитѣ ще наложатъ непрѣмънно това покачване на цѣнитѣ, и го налагатъ, ако, разбира се, държавата не вземе съответнитѣ мѣрки да запази този артикулъ тукъ. Това е и за сиренето, това е и за маслото, това е и за другитѣ хранителни продукти, това е абсолютно за всички прѣдмети, които се търсятъ тукъ много за чужди пазарѣ, поради специалнитѣ условия днесъ. Г-да! За едно германско работническо сѣмейство днесъ не е тъй скѣпо, ако плати 6—7 крони за месото. Защо? Защото тая скѣпостия въ Германия и въ Австрия е отъ по-отдавнашно естество, тя е постоянно, старо явление тамъ; въ всѣки случай, тя съответствува на извѣстни доходи на работника, на извѣстни по-високи заплати на държавния чиновникъ, служещъ и работникъ, и тя не се чувствува тъй, тя нѣма да има тамъ катастрофални послѣдидии. Какво е, обаче, у насъ? Държавниятъ служещъ, който получава днесъ 100 л. мѣсечно, желѣзничарътъ, който получава най-много 5 л. надница, обикновениятъ работникъ трѣбва да живѣе съ тѣзи пари днесъ, когато извѣстни артикули сѣ поскъпнали съ 600%, а неговиятъ бюджетъ не е увеличенъ, държавата не е увеличила заплатата му и той нѣма никакви други източници. Значи, имаме едно катастрофално поскъпване на продуктитѣ, несъответствуващо съ бюджета на работницитѣ и дребнитѣ държавни чиновници и служещи.

Г-да! Когато ние се намираме при това положение, наложително е за тая огромна маса държавни служещи и работници, които сѣ поставени така злѣ, да се прѣдвиди едно добавъчно възнаграждение къмъ оная заплата, която получаватъ сега отъ бюджета, гласуванъ съ закона за $\frac{1}{12}$. И ние повдигаме отново тукъ, прѣдъ Народното събрание и прѣдъ правителството въпроса, повдигнатъ съ нашето прѣдложение, направено по-рано. Най-малкото елементарно необходимото, което трѣбва да се направи въ момента въ интереса на запазване здравето и живота на тия хиляди труженици, работници на държавата, е, тия, които иматъ заплата до 100 лева мѣсечно, да получаватъ добавъчно възнаграждение поне 30%; ония, които получаватъ заплата отъ 100 до 200 л. — поне 20% и ония, които иматъ заплата отъ 200 до 300 л. — поне 10%. Ние можемъ да принудимъ всички останали работници съ по-голямъ заплати да съкратятъ своитѣ комфортни разности, да понесатъ извѣстни жертви въ тоя моментъ, да наредятъ своя бюджетъ съответно съ поскъпването на продуктитѣ. Но тая маса отъ държавни служещи и работници, особено тия, които получаватъ до 100 л., па и тѣзи, които получаватъ до 20 л., не могатъ да останатъ съ досегашнитѣ си заплати. Г. г. народни прѣдставители! Сегашнитѣ заплати сѣ фактически минимумъ съ 50% по-малки, а знаете, че за насъ, и за никой въобще, не е важенъ номиналниятъ размѣръ на извъ-

стна заплата. Какво може да се купи днесъ съ 100 лева? — Това, което по-рано се купуваше за 50-40 л., а още по-рано за 30 л. Заплатитѣ стоятъ, не мръдватъ, и г. финансовиятъ министъръ вдига раменѣ и казва, че тъкмо въ този моментъ трѣбва да се прави икономия. Г-да, можете да правите икономия и има отдѣ да я правите; ние сме посочили отдѣ трѣбва да се търсятъ източниците. Но щомъ се касае за единъ подобенъ персоналъ, за една подобна маса, която движи цѣлата държавна машинария и изнася цѣлата тежестъ на своитѣ плѣщи, ние не можемъ да го оставимъ въ това положение, въ което днесъ се намира. И ние настояваме още веднѣжъ правителството да се вслуша въ тая крѣщаща нужда на държавното наемничество, и да направи това, което се налага отъ създаденото, поради политиката на държавата, положение у насъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви, г. Димитровъ, не се отдалечавайте отъ прѣдмета.

Г. Димитровъ: Като се повръщамъ специално върху наредбата за плащане дневни пари на чиновницитѣ и служещитѣ въ новитѣ земи, азъ бихъ искалъ да направя само тая бѣлѣжка. Тамъ трѣбва да се пратятъ, да се командироваватъ, както се казва въ мотивитѣ, чиновници, служещи и работници, лица по-вещи, за да устроятъ гражданското и държавно управление тамъ. То се знае, че щомъ тия земи сѣ окупирани днесъ, трѣбва да се управляватъ отъ България, и всичкитѣ този персоналъ, който е необходимъ, трѣбва да се прати. Но, г-да, въ връзка съ изпращането на персоналъ въ ново-окупирани земи, стои и въпросътъ за управлението на тия земи. Когато се гласуваше специалниятъ кредитъ за администрацията, за управлението на окупирани земи, даде се отъ болшинството свободата, правото на правителството да прилага закони, които намѣри за необходими, да постѣпва по начинъ, както намѣри за добръ. Тѣзи окупирани земи сѣ поставени въ особени изключителни условия. Но, г-да, това означава ли и трѣбва ли да означава, че щомъ като по стечение на цѣла редица обстоятелства и поради една политика, крайнитѣ резултати отъ която още не могатъ да се кажатъ точно отъ никого, тия земи отъ стара Сърбия и отъ Македония сѣ окупирани сега отъ българската държавна властъ, политиката на правителството, дѣйствиата на неговитѣ органи въ новитѣ земи трѣбва да бждатъ насочени така, че просто да унищожатъ една поробена днесъ нация. Азъ казвамъ да унищожатъ една нация, защото въ тѣзи окупирани земи има прѣслѣждане, тамъ има арестуване, интерниране и прогонване не само на лица, които поради заслѣпенъ шовинизмъ или по други подбуждения прѣпятствуватъ на властта да изпълнява своята длъжностъ, но защо тамъ отъ тѣзи окупирани земи се прогонва цѣлото мѣжко население. И азъ самъ лично съмъ виждалъ, виждалъ сѣмъ го и други г. г. народни прѣдставители и не народни прѣдставители, че отъ тамъ се вдигатъ малки момчета, сираци, жени дори, безъ да иматъ каквато и да е лична вина, и се разкарватъ въ вѣтрѣшността на България.

П. Вангелиевъ: Не плачете на чужди гробница, стара пѣсенъ пѣете.

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако вие имате и обичате да имате всичкото основание да бждете противъ официалната сръбска държава, противъ която сме били и ние, и противъ която сѣ били и нашитѣ другари социал-демократи въ Сърбия, да порицаете политиката на тази официална сръбска държава, то вие нѣмате рѣшително никакво основание да унищожавате една поробена сръбска нация (Ржкоплѣскане отъ крайната лѣвица възражения отъ дѣсницата и дѣсниятъ центъръ)

Г-да, не се дразнете. Въпросътъ е по-важенъ, отколкото вие мислите. (Шумъ)

Министъръ Д. Петковъ: Вие не сте българинъ.

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Бждаето ще кажа, кой е българинъ и кой не е българинъ.

Прѣдседателъ: Г. Димитровъ! Моля Ви се, говорете по прѣдмета.

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ правя тая бѣлѣжка не да ви дразня. . .

Министъръ Х. Поповъ: Вие не сте българинъ.

Министър Д. Петков: Срамота е.

Г. Димитров: Азъ се обръщамъ къмъ господата отъ дѣсницата съ напомняването: недѣйте подражава на нещастната сръбска буржоазия, която, като чуеше думата „българинъ“, побѣсняваше.

Г-да! Касае се за едно население, за което вие претендирате да е българско. Вие казвате, че населението отъ Пиротъ, отъ Лѣсковецъ, отъ Нишъ, е българско. Е добръ, ако имате държавнически съображения — които ние не усвояваме — по които вие не можете да приложите законитѣ на България, то ние, като народни избраници, имаме длъжността да искаме човѣшко третиране на това население, което сега е останало тамъ, а не да се оставятъ да живѣятъ въ дупки и въ всевъзможни бараки онѣзи, които вие инѣкъ смѣтате, третирате ужъ като българи. Ние искаме да се даде на тия хора правото да живѣятъ свободно. (Шумъ и протести въ дѣсницата)

Нѣкой отъ дѣсницата: Кой не имъ дава това право?

Прѣдседателъ: Г. Димитровъ! Напомнямъ Ви, че вие се отдалечавате отъ прѣдмета и че, ако не говорите по прѣдмета, ще Ви отнема думата. Говорете по въпроса за дневнитѣ пари на чиновницитѣ въ новитѣ земи.

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Такава една практика спрѣмо населението въ окупиранитѣ земи хвърля една голѣма сѣнка върху чистотата на националнитѣ идеали, за които постоянно се говори. Ако вие смѣтате това население за българско, ние искаме да бѣде запазено и здравето му, и животътъ му. Не е криво то за политиката на своя кралъ Петъръ и на своята дива буржоазия и не трѣбва то да носи грѣховетѣ на ония, които то само проклиня, ония, които то не иска сега да види, ония, които то само би избѣсило, ако имаше възможност. Вие му отплащате не само жестоко, но съвършено несправедливо и нечовѣшко. Ние протестираме противъ това и искаме да се тури край на това нѣщо. (Ржкоплѣскане отъ крайната лѣвица)

С. Календеровъ: Това не е вѣрно.

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще направя още една бѣлѣжка, и свършвамъ. Относително съ изпращането на персоналъ за управлението на новоокупиранитѣ земи — не говоря за това, доколку е сполучливъ изборътъ на този персоналъ, този въпросъ оставямъ на страна — азъ мисля, че ако не може да се прѣдшествува, то трѣбва поне заедно съ това изпращане на персонала да се изпраща и най-накѣшното, което тамъ липсва. Въ новоокупиранитѣ земи липсватъ много работи. Г. г. министритѣ и ония, които се пращатъ тамъ по служба — защото, доколкуто зная, други лица не могатъ още да проникнатъ въ новитѣ земи — знаятъ добръ, че тамъ липсватъ най-необходимитѣ артикули за сѣществуването на останалото население. А тия артикули, които сѣж налиже, се продаватъ на баснословни цѣни: килограмътъ захаръ се продава по нѣколко лева, килограмътъ солъ се продава по 1.20 — 1.50 л., а килограмътъ хлѣбъ въ извѣстни мѣста се продава по нѣколко гроша. Г-да! Това положение тамъ не може да се търпи. Въ тия моменти, въ послѣднитѣ дни, когато студовѣтъ сѣ по-голѣми, въ Нишъ, пъкъ и въ Пиротъ, който е по-близо до София, липсва топлоиво: въглища и дърва.

Нѣкой отъ дѣсницата: Да нѣмате тамъ роднини?

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Трѣбва да се осигури на това население най-необходимото, елементарно необходимото за неговото сѣществуване. Грижата за продоволствуване на другитѣ градове въ стара България трѣбва да бѣде съпроводена съ грижата за продоволствуване съ необходимитѣ артикули населението въ новитѣ земи. Ако това ставаше за бѣжанцитѣ отъ Македония и Гюмюрджинско — правителството нѣмаше възможностъ да даде помощъ или нѣщо друго да направи — то не трѣбва ли хлѣбъ, не трѣбва ли захаръ, въглища и дърва на това население, което е имало нещастieto да обитава държавнитѣ граници на Сърбия? Това не може, г. г. народни прѣдставители, да остане така. Както се дава свобода на тия хора да живѣятъ, ние искаме да се даде и едно редовно продоволствуване на това население. Не само чиновницитѣ трѣбва да бѣдатъ пращани, не само вѣщи администратори трѣбва да бѣдатъ пратени тамъ, но да се пратятъ и

всички необходими продукти за сѣществуването на тѣзи хора и да имъ се дадатъ необходимитѣ свободи, за да живѣятъ. (Ржкоплѣскания въ крайната лѣвица)

Прѣдседателъ: Има думата г. Дечо Теневъ.

Д. Теневъ: Г. г. народни прѣдставители! Отъ насъ искатъ да одобримъ и да гласуваме указъ № 431 отъ 7 декемврий 1915 г., който се отнася до плащането дневни пари на чиновницитѣ въ освободенитѣ земи. Нѣмамъ нищо противъ това, защото въ новитѣ земи животътъ сега е по-скѣпъ — даже и въ стара България при тия ненормални врѣмена. Ако одобримъ този указъ, вмѣсто да узаконимъ една справедливостъ, една правда, ние ще узаконимъ едно беззаконие и една неправда.

Г. г. народни прѣдставители! Съ този указъ, на единъ чиновникъ, който получава заплата до 100 лева, вие давате два лева дневни, а на единъ чиновникъ, който получава заплата до 600 л., вие давате 12 л. дневни и на чиновникъ, който получава отъ 600 л. нагорѣ, вие давате 15 л. дневни. Съ това, г. г. народни прѣдставители, правителството днесъ иде да накара едни хора да ядатъ колкото 12 души, а 12 души да ядатъ колкото единъ, защото чиновницитѣ съ заплата до 100 л. мѣсечно и два лева дневни ще получаватъ 160 л. мѣсечно, годишно 1920 л.; а чиновници, които получаватъ заплата отъ 600 л. нагорѣ и 15 л. дневни, що получаватъ 1050 л. мѣсечно или 12,600 л. годишно. Такава една несправедливостъ не би трѣбвало да се приема отъ Народното събрание, особено въ такива ненормални врѣмена, каквито сѣж днешнитѣ, защото, г. г. народни прѣдставители, имайте прѣдъ видъ, че въ такива ненормални врѣмена трѣбва да се гледа само да се прожитѣе, а не да се трупатъ нѣкакви богатства и да се създаватъ капиталисти. Защото въ новитѣ земи днесъ ние нѣмаме само чиновници, тѣзи земи не сѣ създадени само за чиновничеството, ами тамъ е цѣлата наша армия, тамъ е българскиятъ войникъ, българскиятъ еснафъ, който си е затворилъ дюкянчето и българскиятъ земледѣлецъ, който си е оставилъ оралото — днесъ никой нищо отъ тѣхъ не лечели. Ние не знаемъ, даже, какъ тѣ се продоволствуватъ, нѣмаме възможностъ да отидемъ да видимъ какво е тѣхното положение, но затуй нѣма да говоря сега. Въ такива врѣмена, когато не знаемъ какво е положението на войницитѣ въ Македония, които днесъ не получаватъ нищо, да давате на чиновницитѣ, които вие пращате тамъ, по 12,600 л., ще бѣде една неправда, която ще разбератъ нашитѣ войници, които сѣж тамъ и утрѣ, когато почнатъ да ставатъ нѣкои работи, недѣйте се сърди на никой другъ, освѣнъ на Народното събрание и на правителството. Г. г. народни прѣдставители, ония хора, които днесъ сѣж войници, не само че нищо не взематъ отъ българската държава, ами вие виждате всѣки день какъ се реквизира отъ производителитѣ земледѣлци у насъ, като имъ се взема даже онуй, което тѣ сѣ припечелили въ друго врѣме и, макаръ че правителството е рѣшило да имъ се плаща, ние знаемъ какъ ставатъ плащанията въ днешно врѣме. Вие ще видите на много мѣста, особено при реквизирането на живия добитѣкъ за месо — той се тегли на живо — какъ реквизиционнитѣ комисии оцѣняватъ този добитѣкъ: не го теглятъ даже на кантара, ами приематъ го двѣ-три лица и ако има 200 кг., казватъ ги само сто.

Отъ дѣсницата: А-а-а! Това е лъжа.

Д. Теневъ: Това не е лъжа, а истина. Зная случаи, защото имамъ да направя едно питане по този въпросъ, но сега нѣма да се спирамъ на него — искамъ само да ви напомня туй.

Г. г. народни прѣдставители! За да гласуваме одобренieto на единъ такъвъ указъ, той би трѣбвало да съдържа слѣдното, и ако настоящето прѣдложение за одобрене този указъ може да прѣтърпи нѣкакви измѣнения, това ще бѣде не само една похвала за правителството, ами би било и най-справедливото и най-разумното нѣщо, което може да се направи въ днешно врѣме. Ето какъ ние мислимъ да се измѣни този указъ, което измѣнение, ако се приеме, ние бихме го гласували. Въ него се казва, че на чиновници и служащи съ заплата до 100 л. — защото вие виждате, че съ 100 л. заплата мѣчно може да се живѣе днесъ въ новитѣ земи — се плащатъ два лева дневни пари, а трѣбваше да имъ се прѣдвидятъ по три лева; на чиновници, които получаватъ заплата до 200 л., трѣбваше да имъ дадете по два лева. На онѣзи, които получаватъ до 100 л.,

имъ давате по два лева дневни пари, а на тѣзи, които получават по 200 л. имъ давате 4 лева. Дайте и на първитъ 4 лева, защото и единът и другитъ иматъ еднакви нужди. На чиновницитъ, които получаватъ до 300 л. заплатата, би трѣбвало да имъ дадете по единъ левъ дневни пари, а на чиновници, които получаватъ отъ 300 л. нагорѣ, защо ще имъ давате дневни пари? На тия чиновници не би трѣбвало да имъ давате никакви дневни пари. По този начинъ вие ще създадете една справедливостъ и вие ще видите, че и дребнитъ чиновници ще останатъ доволни и ще кажатъ, че въ тая страна има справедливостъ. Защото, г. да, инѣкъ, както вие сте развързали държавната кесия, не знаемъ какъ ще му излѣзе краятъ. И не зная какъ г. министърътъ на финанситъ се е съгласилъ да се даватъ по 12 000 л. на чиновникъ — чункимъ не знаемъ какви чиновници и управители ще пратите въ новитъ земи. Знаемъ случаитъ отъ управлението на новитъ земи въ миналото — въ 1912, 1913, 1914 и 1915 г. — та и сега да ги нѣмаме предъ видъ, и г. министърътъ на финанситъ сега да се съгласява да прахосва така паритъ на българската държава. Ако днесъ животътъ е скѣпъ за чиновническото съсловие, той е скѣпъ и за другитъ съсловия въ България, които днесъ нищо не произвеждатъ, ами се намиратъ на бойното поле, като сѣ оставили женитъ да отиватъ по нѣкое дюкяне или да взематъ оралото и да отиватъ да оратъ. Тѣй че, г. г. народни прѣдставители, азъ и моитъ другари отъ земеделската група, крайно съжаляваме, гдѣто въ днешното ненормално врѣме правителството ни поднася да одобряваме такъвъ единъ указъ, да узаконяваме такава една неправда, какъто прѣдставлява настоящиятъ указъ.

И азъ бихъ молилъ г. г. министритъ и г. г. народнитъ прѣдставители, ако може да станатъ нѣкои измѣнения въ настоящето прѣдложение, въ смисълъ какъто говорихъ, да се направятъ такива, и само въ този случай ние можемъ да гласуваме за него. Въ противенъ случай, за съжаление, ние, членове на земеделската група, не можемъ да вдигнемъ ръка за узаконяване беззаконieto, което се върши съ настоящия указъ.

Прѣседателътъ: Има думата г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ: Г. г. народни прѣдставители! Едночленната наредба, одобренiето на която се иска отъ насъ, трѣбва да обърне вниманието ни отъ нѣколко страни; не само до въпроса за възнаграждението на чиновницитъ, но също тѣй и до лицата и до характера на управлението на новитъ земи. Ние не сме имали случай, поради бързото гласуване на бюджетопроектитъ за 1916 г., да се изкажемъ по управлението въ новитъ земи, нито пъкъ правителството досега е сезирало Народното събрание съ нѣкакъвъ законопроектъ касателно тѣхната уредба за да можемъ да обърнемъ вниманието му върху характера на управлението имъ. Ето защо съ нѣколко бѣлжки азъ ще искамъ да обърна вашето внимание, както по паричната частъ на въпроса, тѣй също и по другата частъ, именно по управлението на новоокупираниѣ земи.

Г. г. народни прѣдставители! При признатата отъ всички нужда, че заплатитъ на низшия чиновнически персоналъ сѣ недостатъчни, особено при ежедневно растящата скѣпотия, чини ми се, че е наложително да скѣсаме съ шаблонното начало, което нашата държава е усвоила отъ самото си създаване и слѣдва неуклонно съ единъ педагогизъмъ. Въ интересъ на самата работа, ние трѣбва да напустнемъ тая скала на непропорционално увеличение дневното възнаграждение на чиновницитъ, съобразно голѣмината на тѣхнитъ заплати, а именно, колкото по-голѣма е заплатата, толкова по-голѣми да бѣдатъ дневнитъ, особено въ такъвъ единъ труденъ моментъ, когато скѣпотията на живота се чувствуватъ отъ всички, а особено отъ тѣзи, които получаватъ по-малка заплата. Поради това и нашата фракция има днесъ много повече съображения да ви обърне вниманието, че дневнитъ на чиновницитъ не трѣбва да бѣдатъ опрѣдѣлени тѣй, както сѣ опрѣдѣлени въ наредбата, прѣдложена намъ за одобрене, защото това разпрѣдѣление фаворизира крайно много висшия персоналъ, който би могълъ много по-скоро да понесе тежеститъ на войната и скѣпотията на живота, безъ да почувствува това много и безъ да разклати материалното си положение, отколкото низшия персоналъ, който съставлява голѣмото мнозинство отъ чиновническата армия, който върши необходимата работа, както въ стара България, така и въ новоокупираниѣ земи. Низшиятъ персоналъ, г. г. народни прѣдставители, е основата на управлението

въ новоокупираниѣ земи и всѣко едно правителство, за да организира тамъ управлението, най-първо има нужда отъ мишиѣтъ на низшия персоналъ, които сѣ достѣтъ на държавната машина. Но ако тия хора ние ги откъснемъ отъ постоянното имъ занятие отъ стара България, какъто скѣпотията пакъ се чувствува, но какъто тѣ иматъ обезвредени сѣмейства и обезвреденъ животъ и могатъ да направятъ една економия, то въ новитъ земи, гдѣто скѣпотията и неудобствата на живота се чувствуватъ много повече, естествено е, справедливо е да се отклонимъ отъ досегашнитъ закони и да имъ дадемъ едно възнаграждение по-прилично. Тая справедливостъ, г. г. народни прѣдставители, налага едно намаление на дневнитъ на висшия персоналъ, който може да изкара прѣвъ врѣме на войната въ новоокупираниѣ земи и съ едно по-малко възнаграждение. Прочее, въ интереса на самата работа е да се измѣни досегашното нареждане въ възнагражденията и да се приспособятъ къмъ нуждитъ на новия животъ, за да нѣмаме роптание на тоя персоналъ и за да удовлетвориѣмъ една насѣщна нужда.

Второ, г. г. народни прѣдставители! Още по-рано се повдигна въпросътъ, че въ назначението (на персонала) трѣбва да се обърща внимание, както на лицата, а тѣй също и на службитъ, които има да изпълняватъ тия лица. Една новоокупирана областъ не може да се управлява тѣй, както се управлява старата държава, въ смисълъ, че тамъ не могатъ да бѣдатъ установени всички служби, за да имаме едно нормално функциониране на държавния животъ, както това е въ старата държава. И, слѣдователно, длѣжността се налага на правителството, ако това не е направило досега, при установяването на службитъ да има прѣдъ видъ само онѣзи служби, които въ първо врѣме сѣ крайно необходими, за да може да се тури началото на единъ граждански и държавенъ животъ въ тия земи дотогава, докогато тѣ стоятъ подъ българската власт. Но рѣшително трѣбва да бѣдемъ противъ систематичното установяване на такива служби, каквито ние имаме въ стара България, защото тоя животъ тамъ не съществува и защото, ако ние подражаваме на управлението на стара България, като установимъ тамъ всички служби, ние само ще обрѣменимъ бюджета на държавата, ще пратимъ тамъ чиновници, които ще си клатятъ краката, които ще пишатъ на мѣсецъ по едно писмо и които ще се скапятъ отъ бездѣлие. Ето защо трѣбва да ни се посочатъ онѣзи необходими служби, които ще се установятъ въ новозавзетитъ земи и които, слѣдователно, трѣбва да признаемъ ние, че сѣ въ реда на нѣщата, докогато тамъ трѣбва да се установи едно нормално управление. Менѣ ми прави особено впечатление и съмъ недоволенъ отъ този начинъ на вербуване на служещи, който се практикува отъ министерството. Азъ виждамъ, че ние не назначаватъ безпартийни хора или лица, които да изпълняватъ достойно службата си, но се гледа тѣй, както и въ стара България, повечето да бѣдатъ отъ „нашата“ партия. По такъвъ начинъ, понеже се дава прѣдмстiо на хора отъ властующитъ партии, то се получава едно партийно управление още по-лошо. Понеже този кадъръ не може да се вербува отъ сравнително способни хора, то въ новоокупираниѣ земи обикновено попадатъ такива лица, които сѣ боклукъ, негодни и не могатъ да ги посочатъ на показъ въ стара България.

Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ за управлението на една новоокупирана областъ заслужава нашето внимание. Тамъ, какъто българската властъ стѣпи, трѣбва да даде достатъчно доказателства на мѣстното население, било то българско, било то сръбско, било то турско, какъто и да било, че тая властъ може да управлява законно, че тя може и е въ положение да създаде единъ граждански животъ, безъ да усвоява методитъ на пригѣснение, които ние осъждаме, когато тѣ се практикуватъ отъ нашитъ противници. Но когато се назначаватъ хора, които нѣматъ понятие отъ службата си, които не сѣ държали никакъвъ стажъ, които сѣ изхабени, които нѣматъ никакъвъ политически кръгзоръ, естествено е, че управлението ще се компрометира и населението, което управляваме, ще получи много лошъ урокъ и много лошъ мнѣние ще си състави за управлението на старата държава. Много често съмъ слушалъ отъ наши стари политически дѣйци, че въ новитъ области би трѣбвало да се поставятъ като ръководители и на повисокитъ длѣжности хора съ видно обществено положение, безъ да се държи особена смѣтка за тѣхното политическо вѣруе, хора, които ще отидатъ тамъ да насаждатъ не вѣруето на една партия, не да образуватъ партийни бюра, не да прѣпоръчватъ на мѣстното население този или онзи

партиен шеф, но да закрѣпват доверието на това население къмъ управлението на стара България. За жалост, трѣба да изповѣдамъ, че както прѣзъ 1912 и 1913 г. не можахме, или по-право, нѣмахме желание да изпратимъ подходящи за длѣжността си лица въ новозавзетитѣ отъ насъ земи, тъй и сега въ Македония и въ Сърбия, правителство не е изпратило персоналъ, който да отговаря на назначението си. Доколкото азъ го познавамъ, това е персоналъ, който излиза прѣдимо все изъ редоветѣ на Либералната партия.

И. Вълчевъ: Че, каквко като излиза?

К. Пастуховъ: Вие можете да кажете, че това е нищо, но това е единъ персоналъ, който носи партизански духъ и който нѣма никакво мѣрило за управлението на една държава. Този персоналъ не знае какъ се управлява една новозавзета земя, не умѣе да въдвори редъ, не умѣе да привикне населението къмъ законностъ и да му внуши на дѣло, а не чрѣзъ декламации, че новото управление ще бѣде по-добро, отколкото дотогавашното, за да види това население, че има въ лицето на нашата администрация хора, които носятъ свобода, а не да казва, че то не прази разлика между старото и новото управление.

Г. г. народни прѣдставители! Една новозавзета област се управлява много по-мѣчно, отколкото една област въ старата държава, гдѣто управлението е вече канализирано, защото тамъ всичко е ново, защото тамъ се разрушава досегашното, а новото не е създадено нито чрѣзъ закони, нито чрѣзъ правилници и много пѣти зависи само отъ благоусмотрението на този, който управлява извѣстна мѣстност, тъй че тамъ ще се изисква много по-опитенъ персоналъ, за да можемъ да имаме що-годъ удовлетворително управление, отколкото въ една стара уредена държава. Нека погледнемъ, г. г. народни прѣдставители, на нашитѣ съюзнции, какъ тѣ постѣпватъ въ земитѣ, които окупирайтъ не даже всѣкога съ намѣрение да ги присъединятъ завинаги къмъ германската или австрийската империи, но които окупирайтъ по силата на побѣдата на оръжиято врѣменно и съ намѣрение да ги освободятъ, когато настѣпн миръ. Да вземемъ, напр., Белгия и Полша. Ние не идеализираме това състояние, тамъ се вършатъ така сѣщо много неправди, но все пакъ германската власт се мѣчи да организира единъ граждански животъ, да го възстанови, да го направи по-нормаленъ, тежеститѣ да се чувствуватъ по-леко, за да може да вдѣхне доверие на това население къмъ германската власт. Ето защо важно е правителството да усвои една метода не на притѣснение къмъ населението въ Македония и Сърбия, безразлично, но една метода на управление, която ще се мѣчи да даде и да възстанови нормалния животъ въ тия страни. Това е най-малкото, което ние сме длѣжни да искаме отъ всѣко едно българско правителство, и то трѣбва да стане, за да кажемъ, че дѣйствително ние се боримъ за свободата на поробенитѣ и че ние не желаемъ никоя нация да угнетяваме, защото сме сити на угнетението, което българската нация въ течение на вѣкове е трѣпѣла отъ чужди владѣтели. Това има право и длѣжностъ единъ народъ, който е лежалъ въ робство, да си го наложи и да го изисква отъ своитѣ управници. Тази метода на управление трѣбва да бѣде усвоена въ новитѣ земи и управлението трѣбва да бѣде такова, както въ стара Сърбия, така сѣщо и въ Македония.

Г. г. народни прѣдставители! Само съ прѣсичане не могатъ да се опровергаватъ фактитѣ, когато ние всички знаемъ, че има безредие въ новитѣ земи, че има притѣснения незаслужени, съ нищо неоправдавани, че има политика на отмижания отъ органитѣ на властта. Това сѣ факти, които никой не може да отрече. Тѣзи факти могатъ да бѣждатъ експлоатирани противъ насъ, противъ българския народъ, и безъ причина, ние нѣма защо да даваме основание да бѣждатъ експлоатирани противъ насъ. Ние имаме всичкия интересъ да покажемъ на сърбитѣ, когато стоятъ подъ нашата власт, че умѣемъ да ги управляваме законно и нѣмаме никакви причини да водимъ една политика на унищожение на сръбския народъ, на сръбскитѣ граждани. Това не е несъвмѣстимо съ идеята за националното освобождение на българския народъ, който пѣшкаче подъ игото на сръбската власт; напротивъ, то би правило честъ на всѣка българска власт и тя би могла да се похвали прѣдъ свѣта, ако даде достатъчно доказателства на това подчинено врѣменно подъ нея население, че може да го управлява, безъ да злоупотрѣбля съ законитѣ и безъ да се отдава на изстѣпления, които сѣ свойствени на една вар-

варска власт, но които нѣматъ нищо общо съ едно модерно управление.

Г. г. народни прѣдставители! Тъкмо тукъ е мѣстото да се обърне вниманието на правителството да усвои то тая метода на управление и да я наложи на своитѣ органи, за да не получи незаслужени укори отъ когото и да било. Ние нѣмаме никаква нужда съ политика на угнетяване и на унищожение да управляваме било земитѣ, които ще бѣждатъ завинаги подъ българска власт, било тия, които врѣменно, по силата на нѣщата, трѣбва да останатъ подъ българска власт.

Що се отнася до самото рѣшение, както и по другитѣ укази, които бѣха внесени въ Народното събрание, тъй и сега има да забѣлѣжимъ, че този начинъ на законодателстване не е конституционенъ, а чисто и просто се злоупотрѣблява съ прѣдвидената въ чл. 47 конституционна наредба. Ясно е, че Народното събрание е могло да се свика наврѣмето, когато е издадена тази наредба — 18 ноемврий — и че не е имало никаква наложителна причина, която да оправдае несвикването му. Прочее, ако Народното събрание е могло да се събере, и правителството е почувствало нужда да внесе измѣнение въ едно съществуващо положение, неговата длѣжностъ е била да го свика, за да му гласува наредбата въ форма на законопроектъ тъй, както се постѣпва въ една конституционна държава. **Г. г. народни прѣдставители!** Обръщамъ ви вниманието на чл. 47 не отъ желание да се формализирамъ съ принципитѣ на конституцията, защото знамъ, че ще ми се възрази: когато нуждата го наложи, ние ще смачкаме конституцията, но обръщамъ ви вниманието отъ уважение къмъ основния законъ на страната. Основниятъ законъ на страната трѣбва да бѣде слѣдванъ до педантизмъ отъ насъ и управницитѣ, ако ние искаме да имаме едно управление, основано на редъ и законностъ. Съ нищо не може да се оправдае този начинъ на процедуре, до който прибѣгватъ много често българскитѣ правителства, като злоупотрѣбляватъ съ ясенитѣ и нетърпящи никакво двусмислие разпоредби на конституцията. Когато въ едно отъ миналитѣ засѣдания се повдигна въпросъ по чл. 47, и когато отъ наша страна се поиска да ни посочи правителството, кои сѣ тия фактически признаци, наложителни обстоятелства, които му повеляватъ да прибѣгне къмъ чл. 47, и които биха възпрѣпятъ свикването на Народното събрание, г. министърътъ на правосъдието, който излѣзе да защитава тезата на правителството, не можа да ги конкретизира. Той само свеле въпроса на доверие и недоверие, но това е една фалшива база, защото въ основата на всѣки единъ вотъ за доверие трѣбва да стоятъ факти неопровержими и признати отъ всички за истински. Лѣжливи ли сѣ, привидни ли сѣ фактитѣ, тогава и наредбата не е законна, не е конституционна. За мене, г. г. народни прѣдставители, обстоятелството, че България се намира въ война не е единъ резонъ, за да се суспендира конституцията и да се законодателствува въз основа на чл. 47, напротивъ, както това е практика и въ другитѣ парламентарни държави, обявяването на война, или обстоятелствата, които подготвятъ и правятъ войната належаща, е една причина повече за свикването на Народното събрание. Въ другитѣ парламентарни държави, г. г. народни прѣдставители, когато неприятелътъ ще нахлуе или ще объяви война на държавата, или когато една държава ще объяви война на друга държава, се свикава Народното събрание, за да се произнесе прѣко или косвено по въпроса за или противъ войната. (Възражение отъ дѣсницата) Моля, не ме прекъсвайте. Въ страни, гдѣто държавниятъ глава има право да обявява война, контролата на Народното събрание се състои въ това, че правителството е длѣжно да свика Събранието прѣди обявяването на войната, за да му гласува военнитѣ кредити и съ гласуването имъ Народното събрание одобрява войнствената политика на правителството и, слѣдователно, въпросътъ за войната е разрѣшенъ. Но въ страни, гдѣто държавниятъ глава нѣма право да обявява война, а такава страна е България, . . .

Отъ дѣсницата: О-о-о!

К. Пастуховъ: . . . трѣбва да бѣде свикано Народното събрание, за да признае обстоятелствата, които могатъ да доведатъ до война или, за да гласува противъ войната. Ето защо, г. г. народни прѣдставители, правителството, което трѣбва да стои на почвата на закона, ако намираше, че имаше обстоятелства, които говорятъ, какво България по силата на нѣщата трѣбва да бѣде вмѣкната въ една война, бѣше длѣжно да свика Народното събрание, за да се произ-

несе, било като му одобри кредититъ, било като гласува явно за или против войната, а заедно съ това и всички други законоположения, които новомизмненото положение трѣбва да наложи на държавата. Такава е практиката въ всички конституционни държави безъ изключение и отъ тая практика нѣмате никакви причини, никакви основания, да се отклонявате. Обявяването на войната въ другитѣ държави се счита като едно условие повече, което налага длъжност на правителството да свика Народното събрание.

П. Вангеловъ: Отгдѣ е примѣрътъ? Отъ Франция и Англия ли?

К. Пастуховъ: Франция да ви цитирамъ, Англия да ви посоча, да ви приведа също нашата съюзница Германия, която свиква германския райхстагъ, за да гласува необходимитѣ военни кредити и която не мотивира несвикването на райхстага, както у насъ стана, че е влѣзла въ една война, че тя е заобиколена отъ неприятели и нѣма възможност и нужда да свиква райхстага. Германия, както вие виждате, систематично, макаръ за кѣсо врѣме, свиква райхстага, за да гласува всички онѣзи мѣропріятия, които правителството има нужда да прокара.

И. Вълчевъ: И нашитѣ кредити сж гласувани.

К. Пастуховъ: Г. г. народни представители! Нѣщо повече, Германия слѣдва и сега прѣзъ врѣме на войната до педантизмъ, щото всички измѣнения, които трѣбва да станатъ въ формата на законъ, да минатъ прѣзъ Народното събрание. Даже въпросътъ за врѣщането призовката на отсѣствуващия войникъ и всички други въпроси отъ друго естество, които всѣка една българска власт ще прѣскочи и ще каже: това сж богатели, въ Германия минаватъ прѣзъ райхстага. Германия, отъ уважение къмъ законитѣ, на които почива управлението, прокарва всички тия мѣрки прѣзъ райхстага и, слѣдователно, не можете вие да кажете, че Германия, нашиятъ съюзникъ, не постѣпва тъй, както дѣйствуватъ Франция или Англия.

Г. г. народни представители! По разума на нашата конституция — поврѣщамъ се на този въпросъ — държавниятъ глава нѣма изрично право да обявява война и Народното събрание е, което сключва миръ. Източникътъ на всѣка власт, по нашата конституция, е Народното събрание и това, което Народното събрание самъ е дало на държавния глава, е узаконено въ конституцията. Държавниятъ глава нѣма повече права отъ тѣзи, които изрично сж прѣдвидени въ конституцията, защото суверенната власт лежи въ великото Народно събрание и онова, което трѣбва да се даде на държавния глава, е дадено чрѣзъ изриченъ текстъ, както чрѣзъ изриченъ текстъ се даде прѣди 2 години, съ измѣнението на чл. 17 отъ конституцията, правото му да сключва тайни договори безъ знанието на Народното събрание, които правителството може да съобщава само когато обстоятелствата му наложатъ това. Ако Народното събрание искаше да даде по-голяма власт на държавния глава отъ тая, която е прѣдвидена въ чл. 17, щеше да прокара това измѣнение въ конституцията, което му даде изрично право да обявява война, подъ отговорността на правителството. Въ белгийската конституция, г. г. народни представители, има текстъ, който казва, че кралътъ на Белгия нѣма повече права отъ тия, които изрично му дава конституцията. Какво основание имаме ние да откажемъ правото на българския народъ, щото да си запази повечето права, които изрично не е прѣхвърлил на държавния глава? И ако короната нѣма изрично право да обявява война, то и никое българско правителство, скрито задъ каквато и да било министерска отговорност, не може да разрѣшава въпроситѣ за война и за миръ. Тоя примѣръ ви наведохъ, да ви посоча, че по разума на нашата конституция трѣбва непремѣнно да се свика Народното събрание, кавито и обстоятелства да съществуватъ, които биха могли да извинятъ едно погазване на конституцията. Ние трѣбва да тачимъ нашия основенъ законъ, за да закрѣпваме конституционното и законното управление, поради това и за наредби, за които правителството е сигурно, че Народното събрание ще му ги гласува, защото има болшинство, нѣмаше защо да отказва да го свика. Поскоро азъ разбирамъ, какво нашето правителство смѣта, че Народното събрание е непотрѣбно, че то е единъ излишенъ органъ въ държавата, че и безъ него може да се законодателствува, особено щомъ мнозинството на това Народно събрание отпослѣ ще одобри мѣропріятия на правителството. Може мѣропріятията на правителството да

бждатъ одобрявани отъ болшинството на Народното събрание, защото всѣко едно правителство, докогато има болшинство въ Събранието, вѣрва, че неговитѣ мѣропріятия ще бждатъ одобрени и приети отъ него. Обаче самото това обстоятелство дава ли право на правителството тъй да принизява института Народно събрание, като не го свиква и като иска да разчита въ своята дѣйностъ само на доврѣието, което впоследствие неговото болшинство ще му даде? На този въпросъ, въ интереса на самата работа, трѣбва да се отговори отрицателно. Слѣдователно, ето ви още една причина да откажемъ да признаемъ, че чл. 47 е неправилно приложенъ. Никогъ у насъ, г. г. народни представители, не е прилаганъ чл. 47 конституционно. Всѣко едно правителство може да намѣри отворени врати. Покойниятъ Петковъ, доколкото си спомнямъ, унищожи закона за чиновницитѣ възъ основа на чл. 47 — единъ законъ гласуванъ отъ Народното събрание и влѣзълъ въ сила — безъ да съществува каквато и да било вътрѣшна или външна опасностъ.

П. Генадиевъ: Нито бѣше влѣзълъ въ сила, нито бѣше миналъ прѣзъ Народното събрание. Недѣйте изопачава работитѣ, недѣйте рови гробища. Не е вѣрно това, което казвате. Законътъ бѣше гласуванъ наполовина.

К. Пастуховъ: Вѣрно е това, че възъ основа на чл. 47 отъ конституцията законътъ за чиновницитѣ бѣ суспендиранъ.

П. Генадиевъ: Тогава нито имаше Камара, нито можеше да се свика.

К. Пастуховъ: Не е важно, не е съществено това, г. г. народни представители. Азъ ви приведохъ само единъ примѣръ — сметете го, че е несполучливъ; но същността на работата си остава една и съща, че тогава нѣмаше условия за прилагането на чл. 47. И ако ние искаме конституцията да бжде прилагана строго и въ бждаше, не трѣбва чрѣзъ нашия вотъ да ѝ даваме едно такова изопачено тълкуване, което може да отвори вратитѣ на голѣми злоупотрѣбления и да направи излишно самото Народното събрание.

Г. г. народни представители! Шо се отнася до въпроса могатъ ли тия наредби да бждатъ измѣнявани отъ Народното събрание, азъ смѣтамъ, че по разума на нашата конституция, тѣ могатъ да бждатъ измѣнявани; нѣма защо само чрѣзъ едно гласуване да се счита въпросътъ за ликвидирани. Ако има съображения, които да каратъ Народното събрание да внася измѣнения въ тия наредби, то тѣ, въ формата на законопроектъ, трѣбва да минатъ прѣзъ Камарата, т. е. да се изпратятъ на комисия, която да ги проучи и да ги внесе наново за разглеждане пакъ въ Събранието. Строго конституционно би било, ако за една наредба правителството внесѣше законопроектъ въ сѣщия духъ, за да останеше тя, чрѣзъ одобрителния вотъ въ сила и за въ бждаше. Но нищо не би попрѣчило на самата работа, ако тия наредби се изпратятъ на една комисия, за да внесе тя, както внася въ гласуванъ по принципъ законопроектъ, онѣзи измѣнения, които сж необходими и които се налагатъ поради измѣнението на самитѣ нѣща.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министър-прѣдседателтъ.

Министър-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Ние сме навикнали да слушаме и да ни се четатъ лекции по конституционното право въ продължение на нѣколко години вече, а прѣди насъ, нашиѣ прѣдшественици, тъй също сж имали честта да чуватъ все отъ лѣвицата много уроци по конституционното право. Обаче забѣлзано е, че въ повечето случаи сж говорили, само за да има какво да се каже, защото и теорията, и практиката сж осветили вече единъ начинъ на дѣйствие отъ страна на правителството при нормални и при нередовни времена. Защо Министерскиятъ съветъ, питатъ, е издалъ извѣстна наредба, когато е могълъ да свика Народното събрание? То е въпросъ, може да го обсъди само правителството, което е издало извѣстна наредба, която става законъ и която наредба се внася въ Камарата за одобрѣние, съгласно чл. 47 отъ конституцията. Камарата е свободна да одобри или не тая наредба. Понататъкъ да се измѣнява практиката тъй, както желае г. Пастуховъ, е излишно и ненужно. И въ прѣдишнитѣ за сѣдания, когато ставаше въпросъ пакъ по такива едни наредби, издадени по чл. 47 отъ конституцията, г. министър

рътъ на правосъдието напостранно обясни какви сж мотивитъ на правителството, за да вземе известна наредба тогазъ, когато Народното събрание не засѣдава или когато не може да се свика на сесия. Ако има врѣме, въ което не може да се свика Народното събрание, ако има врѣме, когато не може да се работи редовно въ едно Народно събрание, то е въ военно врѣме. Сочи ни се тукъ Англия, сочи ни се Франция. . .

К. Пастуховъ: Германия.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: За Германия недѣйте говори, защото сте се произнесли, че тамъ нѣма чисто конституционно управление — това сме го чули отъ васъ.

К. Пастуховъ: Не е вѣрно.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Азъ говоря за ония държави, които вие сега прѣмѣлчвате, които сж съществували много вѣкове, прѣди България, но които не се управляватъ тѣй конституционно, както ние управляваме малката България. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсни центъръ). Ако е само да се хвърлятъ камъни въ нашата градина, ще дойде и това врѣме, когато и надѣсно и надалѣво ще говорите и ще осѣждате до нашата министерството. Но сега по поводъ на това свършено невинно прѣдложение, да се одобри една наредба, чрѣзъ която ние сме увеличи дневнитъ, заплатитъ на известни чиновници, на известни работници и на известни служаци въ новитъ земи, по едно такова прѣдложение да се върви така нашироко и дори да се досѣга тамъ, гдѣто не трѣбва — че сме обявили война, безъ да ви питаме — не го разбирамъ. Ние ви питахме много пѣти и вие ни карахте да вървимъ на свършено друго мѣсто.

Я. Сакжовъ: Не е истина.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Не е истина? Смѣте, имате още куража да казвате, че не е истина, когато държа вашитъ подписи. Но тѣй или иначе всичко, каквото направихме, ние го внесохме въ Народното събрание и поискахме отъ послѣдното да ни се гласуватъ кредити, и това, което е нужно за войната, която водимъ, всичко сме получили. Значи, нашето управление е водено точно по прѣдписанията на конституцията и е одобрено отъ Народното събрание. Повече отъ това да искамъ азъ, нито имамъ право, нито желая.

Азъ искамъ сега само на двѣ работи да отговаря, за да не остане мѣсто за съмнѣние. Питатъ ме: защо пращате чиновници отъ една известна партия въ Македония и стара Сърбия? Азъ го казахъ и въ прѣдишното засѣдание, че не можемъ да пратимъ чиновникъ, въ който нѣмаме довѣрие — това сж въпроси на довѣрие. „Ами, казватъ, тѣ сж били либерали и не сж достойни да внушатъ едно конституционно управление въ Македония и Сърбия“. Тамъ нѣма партизани, г-да, нѣма партизани нито отъ вашата, нито отъ друга нѣкоя партия; тамъ има нови български граждани, и който да отиде, ще управлява по законитъ, а нѣма да управлява партизански, защото не съществуватъ партийни организации. Но каза се: „Управлявали жестоко“. Азъ отхвърлямъ това обвинение. Новитъ земи не се управляватъ жестоко. Нека не се забравя, че въ новитъ земи още нѣма истинско управление, още има подготовка за война и има не само българска армия и българско военно управление, но има и германски, и австрийско. Ако вамъ не е по угодата, кажете го явно, да го чуе българскиятъ народъ. Това, което ви казахъ е фактъ. Не може да се управлява евангелски въ известни мѣста, кждѣто войска минава и известни лица стрѣлятъ на войницитъ. Затуй има военни закони. „Но недѣйте постѣжда, казватъ, тѣй жестоко съ невинното население, както постѣждаха сърбитъ съ българското население“. Азъ заявявамъ, че тамъ се управлява свършено тѣй, както може да се управлява, както е възможно, по единъ мекъ и по единъ най-законенъ начинъ. Ако има нѣкои известни случаи да ставатъ, то е работа, за която не сж виновни нито военнитъ, нито гражданскитъ власти, а самото население. Но тукъ се говори нѣкакъ по принципъ, говори се, защото социализмътъ е общъ. Срѣдъ съмнѣнитѣ на тия партии влизатъ хора отъ всички народности — тамъ не се прави разлика въ народноститъ. Който е социалистъ, той може да е и българинъ, може да е турчинъ, може да е и грѣкъ; тѣ си иматъ свое учение и

се защищаватъ. Затуй не се възмущавайте, ако тукъ излиза Георги Димитровъ и говори въ полза на сръбското население. Ами че той е длъженъ така да говори; той не раздѣля хората на българи и на сърби; той се бори за бѣдащото, за отвлѣченото, което ние, буржоата, не го разбираме. Заради туй не се възмущавайте никакъ. Той ще си говори това и днесъ, и утрѣ, и има право да го говори, защото това му е програмата.

Говорятъ тѣй сжщо: „Защо давате малки заплати“, а въ центъра казватъ обратното, именно: „Защо давате такива голѣми заплати“?

Недѣлко Атанасовъ: Ще ги плащате сетнѣ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Разбира се, ще ги плащаме. И вие (къмъ земледѣлцитъ) имате право. Ние бихме желали да се даватъ по-голѣми заплати, но ето тукъ, министърътъ на финанситъ, който казва, че не може да даде голѣми заплати, защото нѣма отдѣ да се плати. Нѣма съмнѣние, че въпросътъ за заплатитъ е единъ въпросъ, който не е закритъ, който е все още отворенъ. Въпросътъ за заплатитъ на чиновницитъ ще трѣбва да прѣтърпи известни измѣнения отдолу нагорѣ. Вие сами тукъ бѣхте свидѣтели, че се гласуваха нѣкои заплати по-голѣми; дори ние увеличихме и нашитъ дневни, и азъ мисля, че това не е прѣстѣпление, а това е резултатъ отъ самото положение на работата. Така направихме и съ заплатитъ на министритъ, така направихме и съ заплатата на известни други чиновници, на учителитъ, на тия, които сж у насъ, които сж въ новитъ земи и които ще бждатъ въ най-новитъ земи. И тамъ ще го направимъ. Но тукъ, както казахъ по-напрѣдъ, когато се говори, говори се сѣ за желѣзничаритъ, като-че-ли само желѣзничаритъ сж чиновници, служители държавни или работници. Не, освѣнъ тѣхъ има много и много други работници.

Г. Димитровъ: Ние говоримъ за всичкитъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Не искате да говорите за учителитъ, защото по-малко привърженици имате между тѣхъ. — Така щото, доказателство, че у насъ не се управлява така лошо, че ние се съобразяваме съ конституцията, е и самиятъ фактъ, че Народното събрание засѣдава сега. Азъ не вървамъ на друго мѣсто да има народни прѣдставители, които да говорятъ тѣй, както се изказаха днесъ по адресъ на гражданското и военно управление нашитъ депутати. Дори социалиститъ въ Германия, които сж голѣмо болшинство, нѣма да допуснатъ тоя салтанатъ, този луксъ, да излѣзатъ отъ трибуната и да говорятъ по този начинъ. Говорятъ ни тукъ така, като че сме настѣпили тѣхнитъ мазоли, като че иматъ роднински връзки съ тѣзи, които страдатъ. Всичко можемъ да си помислимъ, па не е чудно, може и да иматъ; но както и да е, правителството чрѣзъ Събраниято и съ Събраниято, е рѣшило да управлява строго по конституцията. То иска така сжщо и чиновницитъ, които се изпращатъ въ новитъ земи, да се ржководятъ отъ законитъ, за да дадемъ да се разбере тамъ, че българското управление е много по-добро, отколкото онова управление, което е било досега тамъ. Не трѣбва да се забрави, че гражданското управление въ новитъ земи не е чисто гражданско. Тамъ има военни, които надзираватъ управлението, които контролиратъ окръжнитъ управители и околийскитъ началници, тамъ има генерали, военни инспектори въ дветъ страни — въ Македония и въ стара Сърбия. Така щото, въ туй отношение, вмѣсто вашия контролъ, има другъ единъ по-ефикасенъ контролъ. И азъ вървамъ, че никой граждански чиновникъ нѣма да си допусне да направи нѣщо беззаконно, нѣщо безредно, защото той ще бжде наказанъ, и не така, както вие искате, той ще бжде наказанъ по военному, а вие знаете какъ се наказва по военному.

А. Цанковъ: Поради този контролъ не се знае сега тамъ кой лие и кой плаща.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Това е вѣрно, защото въ Гевгели, напр., или въ Дойранъ, не можемъ да назначимъ единъ околийски началникъ, който да отива изъ околията си да ревизира общинитъ затуй, защото цивилизованитъ французи и англичани ще стрѣлятъ, и стрѣлятъ съ аероплани, стрѣлятъ и съ топове. Тѣй щото, тамъ имаме такова управление. Това го има и въ Дедеагачъ, има го и въ Портолагосъ.

Нѣкой отъ дѣсницата: И въ Битоля.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Има го и въ Битоля, както ми казватъ. — Ето какво е нашето конституционно управление.

Тѣй щото, имайте търпѣние. Вие ще имате врѣме не само въ Народното събрание, но и въ вашитѣ клубове, и навсѣкждѣ, при открити и при закрити врата, да критикувате колкото щете дѣлата на правителството, стига само тѣзи дѣла да сѫ добри за българския народъ. Това ще бѣде единичното утѣшение на правителството, което сега обвинявате, че нарушавало тѣй флагрантно конституцията, основния законъ на страната.

Повече обяснения по това не считамъ за нужно да дамъ, защото ще бѣде излишно. Моля, Народното събрание да приеме и това рѣшение на Министерския съвѣтъ. (Ржкопѣскане отъ дѣсницата и дѣсни центръ)

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който одобрява прочетеното рѣшение, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приема се.

Слѣдва прѣдложението за одобрене указитѣ № 407 отъ 30 септември, № 412 отъ 15 октомври и № 430 отъ 7 декември 1915 г., съ които е одобренъ правилникътъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь П. Панайотовъ: (Чете)

„Докладъ до Народното събрание.

Г. г. народни прѣдставители! Обявената на 9 септември т. г. въ страната мобилизация на нашитѣ въоръжени сили, подиръ която послѣдва и обявяването на войната за освобождаването на поробенитѣ наши братя, прѣдизвика незабавното вземане мѣрки за подпомагане отъ страна на държавата сѣмействата на войницитѣ, които бѣха повикани подъ знамената.

За тая цѣль Министерскиятъ съвѣтъ, въ засѣданието си отъ 22 септември т. г., протоколъ № 137, ст. I, на основание чл. 47 отъ конституцията, гласува и прие „Правилникъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война“, който впоследствие, съ постановления на Министерския съвѣтъ отъ 8 октомври т. г., протоколъ № 157, ст. I, и отъ 25 ноември 1915 г., протоколъ № 199, ст. VI, прѣтърпѣ нѣкои измѣнения.

Рѣшенията на Министерския съвѣтъ, съ които бѣха приети както самиятъ правилникъ, така и внесенитѣ въ него измѣнения, за които по-горѣ е рѣчь, бидоха утвърдени отъ Негово Величество съ укази подъ № № 407 отъ 30 септември, 412 отъ 15 октомври и 430 отъ 7 декември 1915 г. надлежно облѣчени съ държавния печатъ и обнародвани въ „Държавенъ вестникъ“. По силата на тая наредба се започна отъ 1 октомври и продължава досега подпомагането отъ държавата на всички нуждающитѣ се войнишки сѣмейства.

Горното като долагамъ, на основание чл. 47 отъ конституцията, честь ми е да помоля Народното събрание да гласува одобрене на тукъ приложенитѣ укази № № 407 отъ 30 септември, 412 отъ 15 октомври и 430 отъ 7 декември 1915 г., съ които сѫ утвърдени посоченитѣ постановления на Министерския съвѣтъ по гласуването „Правилникъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война“ и внесенитѣ въ тоя правилникъ измѣнения.

София, 15 декември 1915 г.

Министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве:
Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ

№ 407.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I

съ Божия милость и народната воля

Царь на българитѣ.

По прѣдложение на нашия министъръ на вътрешнитѣ работи и народното здраве, направено намъ съ доклада му отъ 25 того подъ № 6.339,

Постановихме и постановяваме:

Да утвърдимъ I-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 22 септември 1915 г., протоколъ № 137, съ слѣдното съдържание:

На основание чл. 47 отъ конституцията, одобрява се:
I. Прѣдставениятъ съ устния докладъ на г. министъръ-прѣдседателя:

„П РА В И Л Н И К Ъ

за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война.

I. Общи положения и размѣри на помощитѣ.

Чл. 1. Сѣмействата на войницитѣ, които сѫ повикани подъ знамената по случай на мобилизацията, получаватъ подкрѣпа отъ държавата за своята издрѣжка, съгласно наредбитѣ на настоящия правилникъ.

Чл. 2. Съ право на подкрѣпа отъ държавата се ползува: всѣко войнишко сѣмейство (чл. 1), състояще се отъ законната съпруга и дѣцата ненавършили 15 години на повикания или доброволно явили се подъ знамената войникъ, а тѣй сѣщо и отъ неговитѣ баща или майката на новата законна съпруга, братя и сестри, ако тѣзи роднини сѫ били издрѣжани отъ него до мобилизацията.

Чл. 3. Размѣрътъ на подкрѣпата е по 25 ст. на членъ отъ сѣмейството; тя, обаче, въ никой случай не може да бѣде повече отъ 1 л. дневно за цѣло сѣмейство (чл. 2). Помощта се дава на войнишки сѣмейства, които сѫ останали безъ никакъвъ приходъ и срѣдства, както и на такива, които, макаръ да иматъ доходъ, но нѣматъ достатъчно за издрѣжката си.

Чл. 4. Раздаването на тѣзи помощи започва отъ 1 октомври 1915 г. и свършва единъ мѣсець слѣдъ деня на демобилизацията.

Чл. 5. Помощта се дава въ натура, прѣимуществено въ зърнени храни, брашно, картофи и топливо.

Организация на помощитѣ.

Чл. 6. Съ грижата за опредѣляне и раздаване на помощитѣ между сѣмействата на повиканитѣ подъ знамената войници се натоварватъ особени комитети, наречени „комитети за подпомагане на войнишкитѣ сѣмейства“. Тѣзи комитети сѫ: централенъ и общински.

Чл. 7. Централниятъ комитетъ се състои отъ 8 членове, назначени отъ министъра на вътрешнитѣ работи и народното здраве изъ срѣдата на народнитѣ прѣдставители, главния секретаръ на Министерството на вътрешнитѣ работи и единъ прѣдставителъ на министра на финанситѣ.

Чл. 8. Общинскитѣ комитети сѫ прѣдназначени да се грижатъ въ района на селскитѣ и градски общини. Тѣ се състоятъ — въ селскитѣ общини — отъ кмета или мировия сѣдия, ако такъвъ има, за прѣдседателъ, отъ секретаръ-бирника, за касиеръ, и отъ свещеника, които избиратъ и назначаватъ измежду учителския персоналъ и гражданството още трима допълнителни членове; въ градскитѣ или по-големитѣ селски центрове прѣдседателъ е мировиятъ сѣдия, а касиеръ е секретаръ-бирникътъ или градскиятъ бирникъ.

Въ градове съ население повече отъ 20.000 жители се учрѣдяватъ споредъ нуждата, по нѣколко участъкови комитети, които се обединяватъ въ единъ централенъ комитетъ.

Чл. 9. Щомъ се образува комитетътъ, той пристѣпя веднага къмъ приготвяне на особни списъци на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства, по единъ и сѣщъ образецъ. Въ тѣзи списъци ще се отбѣлѣзватъ въ отдѣлни графи: името на мобилизирания войникъ, опълченецъ или доброволецъ; частта, въ която се числи; имената на членоветѣ отъ неговото сѣмейство и тѣхнитѣ доходи.

Списъцитѣ на нуждающитѣ се сѣмейства ще се съставляватъ както по писмено или устно заявление на заинтересованитѣ, така и по инициатива на комитета или по посочване на отдѣлни граждани или гражданки.

Чл. 10. Опредѣленитѣ размѣри на помощитѣ отъ комитета се съобщаватъ на населението писмено чрѣзъ заплъване прѣдъ общинското управление.

III. Градски и селски общински помощи.

Чл. 11. Независимо отъ помощитѣ, които държавата дава на войнишкитѣ сѣмейства, градскитѣ и селски общини сѫ длѣжни прѣзъ врѣме на мобилизацията или войната да

се грижатъ отъ своя страна за безработното и бѣдното население на своята община.

Тази грижа трѣбва да се изразява:

1. Въ даване работа на безработните граждани и граждани, чрѣзъ доставки на разни платени работи;
2. Чрѣзъ врѣмenni или постоянни помощи на бѣдните, незасѣгнати отъ мобилизацията сѣмейства, изразени въ прѣдмети отъ първа необходимостъ.

IV. Заключителни наредби.

Чл. 12. Всички списъци, разписки и други книга по дѣловодството на комитетитѣ сѣ свободни отъ гербовъ налогъ.

Чл. 13. Всичката кореспонденция на комитетитѣ сѣ учрѣжденията и помежду имъ е свободна отъ пощенски и телеграфни такси.

Чл. 14. Членовѣтъ на централния комитетъ, както и онѣзи отъ общинскитѣ комитети, не получаватъ никакво възнаграждение.

Чл. 15. По особена наредба, приготвена отъ централния комитетъ, ще става поукпката на хранителнитѣ продукти и оправдаването на раздаденитѣ помощи.

II. До вотирането на кредити отъ Народното събрание, потрѣбнитѣ суми за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война, да се взематъ отъ срдѣствата на държавата срѣщу разписки.

Настоящото постановление заедно съ „Правилника за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства“ да се внесе за одобрене въ най-близката сесия на Народното събрание.

Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Издаденъ въ София на 30 септември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано:

Фердинандъ

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Д-ръ В. Радославовъ

„У К А З Ъ

№ 412.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I

съ Божия милостъ и народната воля
Царь на българитѣ.

По прѣдложение на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, прѣдставено намъ съ доклада му отъ 12 того, подъ № 6.657, и на основание чл. 47 отъ конституцията,

Постановихме и постановяваме:

Да одобримъ първото постановление на Министерския съвѣтъ отъ 8 октомври 1915 г., протоколъ № 157;

Въ допълнение на I-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 22 септември текущата година, протоколъ № 137, одобрява се членовѣтъ 5 и 15 отъ „Правилника за подпомагане нуждающитѣ се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война“, да се измѣнятъ така:

Чл. 5 става: помощъ се дава въ пари, а съ съгласие на Централния комитетъ — въ случай на належаща нужда — и въ натура.

Чл. 15 става: прилагането на настоящия правилникъ ще става по особена наредба, изработена отъ централния комитетъ и одобрена отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ София на 15 октомври 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано:

Фердинандъ

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„У К А З Ъ

№ 430.

НИЕ ФЕРДИНАНДЪ I

съ Божия милостъ и народната воля
Царь на българитѣ.

По прѣдложние на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, прѣдставено намъ съ доклада

му отъ 3 того, подъ № 7.354, и на основание чл. 12 отъ конституцията,

Постановихме и постановяваме:

Да одобримъ VI-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 25 ноември 1915 г., протоколъ № 199, съ което се одобрява да се измѣнятъ и допълнятъ чл. чл. 2, 3 и 7 отъ правилника за подпомагане войнишкитѣ сѣмейства, както слѣдва:

1. Чл. 2 се измѣнява, както слѣдва:

Съ право на подкрѣпа отъ държавата се ползува всѣко войнишко сѣмейство (чл. 1), състояще се отъ съпругата и дѣцата на повикания или доброволно явилia се подъ знамената войникъ, а тъй сжщо и отъ неговитѣ баща или майка, баба или дѣдо, баща или майка на неговата съпруга, братя и сестри. Дѣцата, братята и сестритѣ не погълъми отъ 15 години, ако нѣматъ нѣкоя платена работа и ако сѣ били издържани отъ мобилизирания войникъ до мобилизацията, получаватъ подкрѣпа.

Чл. 3 се измѣня, както слѣдва:

Размѣрѣтъ на подкрѣпата е:

а) на войнишки сѣмейства, които сѣ останали безъ никакъвъ приходъ и срдѣства, се дава по 35 ст. на членъ на сѣмейството;

б) на войнишки сѣмейства, които иматъ нѣкой доходъ или срдѣства (налични пари или храни, плащанъ сега наемъ за тѣхна недвижима собственостъ, рента, заплата или частъ отъ нея, плащана сега), но сѣ недостатъчни за издържката имъ, допълнятъ се срдѣствата или приходѣтъ имъ до 35 ст. на день за всѣки членъ на сѣмейството;

в) помощта, обаче, и въ двата случая, не може да надминава 40 л. на мѣсецъ за войнишко сѣмейство, но не може да бѣде и по-малко отъ 10 л. и 50 ст. мѣсечно.

Чл. 7 се допълня съ слѣдната нова алинея:

При централния комитетъ се учрѣдява специално счетоводство, на което се възлага службата по отпушането и оправдаването на авансирани суми за подпомагане войнишкитѣ сѣмейства, както и вещественитѣ разходи и онia по персонала. Броятъ на чиновницитѣ въ счетоводството, както и размѣритѣ на възнагражденията имъ се опрѣдѣлятъ отъ централния комитетъ, споредъ нуждата. Могатъ да бѣдатъ повикани на извънредна работа опитни по смѣтководството и отчетността държавни чиновници или пенсионери, възнаграждението на които се опрѣдѣля отъ централния комитетъ.

Тия измѣнения и допълнения влизатъ въ сила отъ 1 декември 1915 г.

Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на нашия министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Издаденъ въ двореца Врана на 7 декември 1915 г.

На първообразния, съ собствената на Негово Величество рѣка, написано:

Фердинандъ

Приподписалъ, министъръ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ

„Р Ѣ Ш Е Н И Е

за одобрене указитѣ № 407 отъ 30 септември, № 412 отъ 15 октомври, № 430 отъ 7 декември 1915 г.

Членъ единственъ. Одобрява се слѣдниятъ правилникъ за подпомагане на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства и внесенитѣ въ чл. чл. 2, 3, 5, 7 и 15 на сжщия измѣнения.

„П Р А В И Л Н И К Ъ

за подпомагане на нуждающи се войнишки сѣмейства прѣзъ врѣме на мобилизация и война.

„I. Общи положения и размѣръ на помощитѣ.

Чл. 1. Сѣмействата на войницитѣ, които сѣ повикани подъ знамената по случай на мобилизацията, получаватъ подкрѣпа отъ държавата за своята издържка, съгласно наредбитѣ на настоящия правилникъ.

Чл. 2. Съ право на подкрѣпа отъ държавата се ползува всѣко войнишко сѣмейство (чл. 1), състояще се отъ законна съпруга и дѣцата ненавършили 15 години на повикания или доброволно явилia се подъ знамената войникъ, а тъй сжщо и неговитѣ баща или майка, баба или дѣдо, баща или

майка на неговата законна съпруга, братя и сестри, ако тѣзи роднини сѣ били издържани отъ него до мобилизацията.

Чл. 3. Размѣртъ на подкрѣпата е по 25 ст. на членъ отъ сѣмейството; тя, обаче, въ никой случай не може да бѣде повече отъ 1 л. дневно за цѣло сѣмейство (чл. 2). Помощта се дава на войнишки сѣмейства, които сѣ останали безъ никакъвъ приходъ и срѣдства, както и на такива, които, макаръ и да иматъ доходъ, но нѣматъ достатъчно за издържката си.

Чл. 4. Раздаването на тѣзи помощи започва отъ 1 октомврий 1915 г. и свършва единъ мѣсець слѣдъ демобилизацията.

Чл. 5. Измѣненъ. Помощта се дава въ пари, а съ съгласието на централния комитетъ — въ случай на належаща нужда — и въ натура.

„II. Организация на помощитѣ.

Чл. 6. Съ грижата за опрѣдѣляне и раздаване на помощитѣ между сѣмействата на повиканитѣ подъ знамената войници, се натоварватъ особени комитети, наречени „комитети за подпомагане на войнишкитѣ сѣмейства“. Тѣзи комитети сѣ: централенъ и общински.

Чл. 7. Централниятъ комитетъ се състои отъ 8 члена, назначени отъ министра на вътрѣшнитѣ работи изъ срѣдата на народнитѣ прѣдставители, главния секретаръ на Министерството на вътрѣшнитѣ работи и единъ прѣдставителъ на министра на финанситѣ.

Чл. 8. Общинскитѣ комитети сѣ прѣдначинени да се грижатъ въ района на селскитѣ и градски общини. Тѣ се състоятъ — въ селскитѣ общини — отъ кмета, или мировия сѣдия, ако такъвъ има, за прѣдседателъ, отъ секретаръ-бирника — за касиеръ и отъ свещеника, които избиратъ и назначаватъ измежду учителския персоналъ и гражданството още трима допълнителни членове; въ градскитѣ или по-големитѣ селски центрове прѣдседателъ е мировиятъ сѣдия, а касиеръ е секретаръ-бирникътъ или градскиятъ бирникъ.

Въ градове съ население повече отъ 20.000 души жители се учрѣдяватъ, споредъ нуждата, по нѣколко участъкови комитети, които се обединяватъ въ единъ централенъ комитетъ.

Чл. 9. Щомъ се образува комитетътъ, той пристѣпа веднага къмъ приготвяване на особни списъци на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства, по единъ и същъ образецъ. Въ тѣзи списъци ще се отбѣлѣзватъ, въ отдѣлни графи: името на мобилизирания войникъ, опълченецъ или доброволецъ; частта, въ която се числи; имената на членоветѣ отъ неговото сѣмейство и тѣхнитѣ доходи.

Списъцитѣ за нуждающитѣ се сѣмейства ще се съставляватъ, както по писмено или по устно заявление на заинтересованитѣ, така и по инициативата на комитета или по посочване на отдѣлни граждани или гражданки.

Чл. 10. Опрѣдѣленитѣ размѣри на помощитѣ отъ комитета се съобщаватъ на населението писмено, чрезъ залѣпане прѣдъ общинското управление.

„III. Градски и селски помощи.

Чл. 11. Независимо отъ помощитѣ, които държавата дава на войнишкитѣ сѣмейства, градскитѣ и селскитѣ общини сѣ длѣжни, прѣзъ врѣме на мобилизацията или войната, да се грижатъ отъ своя страна за безработното и бѣдното население на своята община.

Тази грижа трѣбва да се изразява:

1. Въ даване работа на безработнитѣ граждани и гражданки, чрезъ доставки на рѣзни платени работи;

2. Чрезъ врѣмешни и постоянни помощи на бѣднитѣ, незасегнати ютъ мобилизацията сѣмейства, изразени въ прѣдмети отъ първа необходимостъ.

„IV. Заклучителни наредби.

Чл. 12. Всички списъци, разписки и други книжа по дѣловодството на комитетитѣ сѣ свободни отъ гербовъ налогъ.

Чл. 13. Всичката кореспонденция на комитетитѣ съ учрѣжденията и помежду имъ е свободна отъ пощенски и телеграфни такси.

Чл. 14. Членоветѣ на централния комитетъ, както и онѣзи отъ общинскитѣ комитети, не получаватъ никакво възнаграждение.

Чл. 15. Измѣненъ. Прилагането на настоящия правилникъ ще става по особена наредба, изработена отъ цент-

ралния комитетъ и одобрена отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

„Измѣнения и допълнения на чл. чл. 2, 3 и 7.

Чл. 2 се измѣнява, както слѣдва:

„Съ право на подкрѣпа отъ държавата се ползува всѣко войнишко сѣмейство (чл. 1), състоящо се отъ съпругата и дѣцата на повикания или доброволно явилия се подъ знамената войникъ, а тъй сѣщо и отъ неговитѣ баща или майка, баба или дѣдо, баща или майка на неговата съпруга, братя и сестри. Дѣцата, братята и сестритѣ, не по-големъ отъ 15 години, ако нѣматъ нѣкоя платена работа и ако сѣ били издържани отъ мобилизирания войникъ до мобилизацията, получаватъ подкрѣпа.

Чл. 3 се измѣнява, както слѣдва:

Размѣртъ на подкрѣпата е:

а) на войнишки сѣмейства, които сѣ останали безъ никакъвъ приходъ и срѣдства се дава по 35 ст. на членъ на сѣмейство;

б) на войнишки сѣмейства, които иматъ нѣкой доходъ или срѣдства, (налични пари или храни, плащанъ сега наемъ за тѣхна недвижима собственостъ, рента, заплата или частъ отъ нея, плащана сега) но сѣ недостатъчни за издържката имъ, допълнитѣ се срѣдствата или приходътъ имъ до 35 ст. на день за всѣки членъ на сѣмейството;

в) помощта, обаче, и въ двата случая не може да надминава 40 л. на мѣсець за войнишко сѣмейство, но не може да бѣде и по-малко отъ 10-50 л. мѣсеечно.

Чл. 7 се допълня съ следната нова алинея:

При централния комитетъ се учрѣдява специално счетоводство, на което се възлага службата по отпушането и оправдаването на авансираниѣ суми за подпомагане войнишкитѣ сѣмейства, както и вещественитѣ разходи и ония по персонала. Броятъ на чиновницитѣ въ счетоводството, както и размѣритѣ на възнагражденията имъ се опрѣдѣлятъ отъ централния комитетъ, споредъ нуждата. Могатъ да бѣдатъ повикани на извънредна работа опитни по смѣтководството и отчетността държавни чиновници или пенсионери, възнагражденията на които се опрѣдѣлятъ отъ централния комитетъ.

Тия измѣнения и допълнения влизатъ въ сила отъ 1 декемврий 1915 г.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ Х. Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ се касае за одобряването на указитѣ, по силата на които правителството се притече на помощъ на войнишкитѣ сѣмейства, на сѣмействата на ония самоотвержени и дивни храбреци, които днесъ се намиратъ въ редоветѣ на народната ни армия и чертаятъ границитѣ на велика България. Още въ едно отъ нашитѣ първи засѣдания, азъ имахъ случай да поблагодаря на г. г. народнитѣ прѣдставители отъ всички групи за онова голѣмо и похвално загрижване, което се прозира въ редоветѣ на народното прѣдставителство, за да се облекчи отъ страна на държавата положението на ония сѣмейства, крѣпителитѣ на които днесъ се намиратъ въ редоветѣ на армията, като сѣ напуснали своитѣ домове. И тогава азъ още схванахъ едно общо желание на народното прѣдставителство за едно разумно, възможно увеличение помощта, която се дава отъ страна на държавата на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства. И тогава, г. г. народни прѣдставители, заявихъ, и сега имамъ честта да заявя прѣдъ васъ, че е конституционно, че е законно и редовно най-първо указитѣ, които сѣ внесени на ваше одобрене, да бѣдатъ одобрени, а правителството отъ своя страна, въ съгласие съ народното прѣдставителство, ще вземе грижата да проучи този въпросъ и още сега, докато трае настоящата сесия на Народното събрание, да внесе извѣстно прѣдложение или законопроектъ, съ който разумно да увеличимъ размѣра на оная помощъ, която сме длѣжни да даваме на сѣмействата на ония наши синове и братя, които съ готовност напуснаха сѣмействата си за да отидатъ тамъ, където отечественитѣ дългъ вика днесъ всѣки българинъ.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ ви моля да одобрите указитѣ, които съмъ внесълъ. Още прѣзъ траянето на тая сесия ще внесе единъ законопроектъ или прѣдложение, което ще бѣде подложено на вашето разглеждане. Азъ вѣрвамъ, че тогава всѣки единъ отъ васъ ще има възможностъ да си каже думата, всѣки единъ отъ насъ, проникнатъ отъ патриотичното желание да се подобри положението на нуждающитѣ се войнишки сѣмейства, ще си каже миѣнието.

Моля ви се, прочее, г. г. народни прѣдставители, да гласувате указитѣ, а слѣдъ това ние ще направимъ нужното. (Ръкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Асѣнъ Цанковъ.

А. Цанковъ: Както разбирамъ, г. министърътъ прави соленелна декларация, че ще ни поднесе законопроектъ, при който ще ни се даде поводъ, случай, да се изкажемъ обстоятелствено относително организацията на тая помощъ, относително нейния размѣръ и относително всички други въпроси, които могатъ да се повдигнатъ въ свръзка съ тоя прѣдметъ. Като вземамъ актъ отъ тая декларация на г. министра, азъ отлагамъ моята речъ. Ще пожелаая само това прѣдложение на правителството дано не закѣснѣе, както, за жалостъ, много работи на правителството закѣснѣватъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Георги Димитровъ.

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Правилникътъ, който трѣбва да бѣде утвърденъ отъ Народното събрание, не може да се измѣня. Тѣй, както се слага сега въпросътъ, указитѣ трѣбва да бѣдатъ или утвърдени, или отхвърлени. Азъ, отъ името на нашата група, смѣтахъ да развия ония наши прѣдложения, които направихъ още въ врѣме гласуването на кредита за подпомагане на нуждающитѣ се сѣмейства. Но слѣдъ тая декларация на г. министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, че ще има специаленъ законопроектъ, при разглеждането на който ние ще можемъ да направимъ нашитѣ прѣдложения, относително размѣра на помощта за сѣмействата, както и за организацията изобщо на тая помощъ, нашата група си резервира правото да развие тѣзи прѣдложения, когато законопроектътъ бѣде внесенъ. Нашето желание, обаче, е този законопроектъ да бѣде внесенъ наистина скоро, защото нуждата отъ увеличаването на тая помощъ, която се дава сега, е належаща и не търпи никакво отлагане. Ние настояваме този законопроектъ да бѣде внесенъ отъ правителството въ Камарата още прѣзъ м. януарий, а не да се казва изобщо, че ще се внесе прѣзъ настоящата сесия. Сесията продължава до 15 мартъ, но нашитѣ януарски заседания ще продължатъ, вѣроятно, само още нѣколко дена. Трѣбва, прѣди да се прѣустановятъ засѣданията на Камарата прѣзъ м. януарий, този законопроектъ да бѣде разгледанъ отъ народното прѣдставителство.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски: Г. г. народни прѣдставители! И азъ съмъ съгласенъ съ г. министра на вътрѣшнитѣ работи да се изкажа по този въпросъ тогава, когато правителството внесе, още въ тая сесия едно прѣдложение за редъ измѣнения въ правилника за подпомагане на бѣднитѣ войнишки сѣмейства. Но прѣди г. министърътъ да внесе ония измѣнения, които той намира за нужно да направи въ този правилникъ, азъ искамъ да обрна неговото просвѣтено внимание само върху три въпроса.

Първо, както знаемъ, въ правилника се признава да се плаща държавна помощъ максимумъ на 4 члена отъ сѣмейство на мобилизиранъ войникъ; а вие знаете, че обикновено въ селата, па даже и въ градоветѣ, макаръ и да се мисли, че нашитѣ фамилии се състоятъ срѣдно отъ 3—4 члена, има много такива съ 6, 7, 8 и повече члена. Би трѣбвало г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, когато ще внесе новитѣ измѣнения, да възприеме туй наше искане: на сѣмейство съ 4 члена да се дава оная помощъ, която е легнала именно сега въ правилника, 35 ст. дневно, а въ сѣмейства, които иматъ повече отъ 4 члена, 5, 6 и повече, на 5-я или 6-я членъ да се дава половина отъ помощта. Искаме още минималната помощъ да не бѣде 10-50 л., защото съ тия пари днесъ нищо не може да се направи, било въ селото, било въ града. Нека минималната помощъ за едночленно сѣмейство бѣде не 10-50 л., а 20 л. Това е първиятъ въпросъ. Вториятъ въпросъ, върху който искамъ да обрна вниманието на г. министра, е слѣдниятъ. Както ви е извѣстно, въ първата извънредна сесия на настоящето обикновено Народно събрание, ние възприехме да плащаме пенсин на сѣмействата на коларитѣ и карачитѣ, загинали прѣзъ врѣме на войнитѣ, а съгласно сега съществуващия

правилникъ, тѣ сж изключени да получаватъ пенсини. Тѣ сега не получаватъ нищо за своята работа. Казватъ, че комитетътъ за обществената прѣдвидливостъ — не мога да си обясня, възъ основа на кой законъ — опрѣдѣлил да имъ се плаща по 2 л. на день, когато респективната главна реквизиционна комисиия е рѣшила да имъ се не дава нищо за тѣхния трудъ. Днесъ ние нищо не даваме на тия колари и карачи, не даваме нищо и на тѣхнитѣ сѣмейства.

Понеже ние ги приравняваме, по отношѣние на пенсията и на службата на бойното поле, съ редовнитѣ войници, азъ моля Народното събрание да ги приравнимъ и по тоя правилникъ, да дадемъ помощи и на тѣхнитѣ сѣмейства, независимо отъ това, дали тѣ ще получатъ нѣщо, или нѣма да получатъ.

Третиятъ въпросъ. Въ правилника е казано, че тия сѣмейства, които иматъ налични пари или храни и пр., достатѣчни за издрѣжката имъ, не ще получаватъ помощи. На много мѣста, когато се изплаща реквизицията на колари за коне, за волове и имъ дадатъ по 400—500 л., секретаръ-бирницитѣ, кметоветѣ, изобщо комитетитѣ, казватъ: „Това сж пари въ наличностъ, затова нѣма защо да ти дадемъ помощъ“. Азъ ще моля да се изтължува, че тѣзи 400—500 л., които ще се платятъ сега или въ бѣдната за воловетѣ или колата на единъ коларъ, не сж доходъ, а сж необходими на тоя коларъ, за да си набави кола и волове. Азъ моля да се даде това тълкувание, защото имамъ свѣдѣние, че на много мѣста комитетитѣ сж тълкували, въ смисълъ, че това сж пари въ наличностъ и че такива хора трѣбвало да бѣдатъ изключени отъ списъцитѣ на нуждающитѣ се. Мисля, че по всички тия три въпросчета ще можемъ да се разберемъ.

Голѣмиятъ въпросъ, на който искамъ да спра вниманието на г. министра на финанситѣ и г. министра на вътрѣшнитѣ работи е: отдѣлъ ще се взематъ тѣзи пари? Тамъ е въпросътъ, и азъ пакъ обръщамъ вниманието на г. министра на финанситѣ да вземе още веднѣжъ проекта на оная комисиия, която го изработи първоначално. Нека ония, които днесъ трупатъ милиони: фабриканти, мелничари, банки и пр. почувствуватъ ударитѣ на войната, защото единъ день пакъ всичко ще легне върху плѣщитѣ на ошѣзи, които оставятъ волове и кола и отиватъ да чертаятъ границитѣ на велика България. Тѣй че азъ обръщамъ вниманието на г. министра на финанситѣ върху този проектъ, който той има въ Министерския съветъ. Тоя е главниятъ въпросъ.

Азъ мисля, че г. министърътъ ще вземе актъ отъ тѣзи мои бѣлѣжки и тѣ ще лѣгнатъ въ основитѣ на бѣдния правилникъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ Х. Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! При декларацията, която прѣди малко направихъ прѣдъ почитаемо народно прѣдставителство, считамъ за нужно да я допълня още съ слѣдующото за пояснение на послѣднитѣ измѣнения и допълнения на чл. чл. 2, 3 и 7 отъ правилника, одобрѣнието на който се иска отъ васъ. Декларацията ми е слѣдующата. Съдържащето се въ измѣненията и допълненията на чл. 2, 3 и 7, сж изключение на размѣра на подкрѣпата, която захваща да се дава отъ деня на измѣненieto и допълнението на тѣзи членове, влиза въ сила отъ 1 октомврий. Да бѣда по-ясенъ. Вие виждате, че послѣдниятъ чл. 7 се допълня съ слѣдната нова флинея: (Чете) „При централния комитетъ се учрѣждава специално счетоводство“. . . По декларацията, която сега азъ правя, трѣбва да се тълкува, че счетоводството на централния комитетъ съществува не отъ датата на това измѣнение, 1 декемврий, а отъ 1 октомврий. Защото, г. г. народни прѣдставители, длѣженъ съмъ да ви заявя, че ако има мѣсто, дѣто най-стриктно се прилага законътъ за изхарчването, за изразходването на държавни суми, то е при отпускане помощитѣ отъ комитета за подпомагане войнишкитѣ сѣмейства. Комитетътъ за подпомагане войнишкитѣ сѣмейства още отъ първия моментъ, когато почна да функционира, си нареди едно сътворшено, съгласно съ законитѣ въ страната, счетоводството. И ето защо декларацията, която ви правя, прѣди да гласувате указа, е въ смисълъ, че измѣненията и допълненията на цитиранитѣ членове сж въ сила отъ 1 октомврий 1915 г., а измѣнението на чл. 3, относително размѣра на помощитѣ, е въ сила отъ 1 декемврий 1915 г.

Слѣдъ тѣзи пояснения, моля ви се, г. г. народни прѣдставители, да гласувате указа, съ измѣненіята и допълненіята за отпушане помощитѣ на войнишкитѣ сѣмейства.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който одобрява прочетеното рѣшение, моля, да си вдигне ржката. (Муозинство) Прието.

Слѣдующиятъ въпросъ отъ дневния редъ е разглеждане прѣдложеніето за одобрене 4-то постановление на Министерския съвѣтъ, протоколъ № 2, съ което се разрѣшава да се плащатъ по 2 л. дневни пари на долнитѣ чинове отъ 10 и 11 призыви, задържани въ войската. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь П. Панайотовъ: (Чете)

МОТИВИ

къмъ прѣдложеніето за одобрене IV-то постановление на Министерския съвѣтъ отъ 2 януарий 1916 г., протоколъ № 2.

Г. г. народни прѣдставители, слѣдъ общата мобилизация на въоръженитѣ сили на царството, за войнскитѣ чинове отъ 10 и 11-й призыви биде рѣшено да се уволнятъ, като признати съ доста напреднала възраст. Обаче нѣкои отъ тѣхъ въ интереса на службата бидоха задържани като необходими прѣзъ военното положение и не се освободиха отъ военната служба. Подофицеритѣ отъ тѣхъ, като фелдфебели и старши подофицери, заемащи щатни фелдфебелски и взводни длѣжности, слѣдъ уволнението на другаритѣ имъ останаха на служба съ правата на сврѣхсрочнослужащитѣ долни чинове и сѣ добръ възнаградени, но има задържани отъ тия призыви по необходимостъ и долни чинове на длѣжностъ като редници, на които нѣма възможностъ да се плати по-голъма заплата отъ тая на войницитѣ, стоящи на срочна служба по нѣмзие на законно основание, а справедливостта го изисква да бждатъ възнаградени тия войници повече отъ срочнослужащитѣ, защото тѣ сѣ задържани на военна служба по необходимостъ и въ интереса на военната служба, когато тѣхнитѣ другари по призивъ сѣ вече уволнени и оставени на свобода да изкарватъ прехраната за себе си и сѣмействата си.

Прѣдъ видъ на това и за да бждатъ тия долни чинове полезни за службата, на която сѣ задържани, влѣзохъ въ ходатайство прѣдъ Министерския съвѣтъ, да се възнагради трудътъ имъ, като се разрѣши да имъ се плаща дневно по 2 л. до минаването нуждата отъ тѣхъ и до уволнението имъ отъ военната служба.

Министерскиятъ съвѣтъ съ IV-то си постановление, взето въ засѣданието му отъ 2 януарий 1916 г., протоколъ № 2, рѣши:

Одобрява се да се плаща по 2 л. на день дневни пари на всички долни чинове отъ 10 и 11-й призыви, които, слѣдъ уволнението на другаритѣ имъ по призивъ, сѣ задържани като необходими на военна служба, ако не получаватъ заплата като сврѣхсрочнослужащи фелдфебели или старши подофицери, взводни и други подофицерски длѣжности, приравнени по заплата къмъ сврѣхсрочнослужащитѣ щатни подофицерски длѣжности.

Дневни пари по тоя размѣръ да се плаща на задържанитѣ долни чинове отъ казанитѣ по-горѣ призыви отъ деня на уволнението на другаритѣ имъ до деня на тѣхното уволнение отъ военната служба и тия дневни пари да се изплащатъ отъ общия кредитъ за военнитѣ нужди.

Обаче, за да може това постановление на Министерския съвѣтъ да добие законодателна сила, нужно е да се одобри отъ Народното събрание.

Поради това, като внасямъ настоящето прѣдложение въ Народното събрание, моля г. г. народнитѣ прѣдставители да го разгледатъ и гласуватъ още въ сегашната сесия.

София, януарий 1916 г.

Министъръ на войната, генералъ-майоръ: **Найденъ**

П Р Ъ Д Л О Ж Е Н И Е

за одобрене IV-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 2 януарий 1916 г., протоколъ № 2, съ което се разрѣшава да се плащатъ по 2 л. дневни пари на долнитѣ чинове отъ 10-и и 11-и призыви, които слѣдъ уволнението имъ сѣ задържани въ войската.

Чл. 1. Одобрява се IV-то постановление на Министерския съвѣтъ отъ 2 януарий 1916 г., протоколъ № 2, и се разрѣшава да се плаща по 2 л. на день дневни пари на всички долни чинове отъ 10 и 11-и призыви, които слѣдъ уволнението на другаритѣ имъ по призивъ сѣ задържани

като необходими на военна служба, ако не получаватъ заплата като сврѣхсрочнослужащи фелдфебели, старши подофицери, взводни или по други подофицерски длѣжности, приравнени по заплата къмъ сврѣхсрочнослужащитѣ щатни подофицерски длѣжности.

Чл. 2. Дневни пари по тоя размѣръ да се плаща на визирани въ чл. 1 долни чинове отъ деня на уволнението на другаритѣ имъ до деня на тѣхното уволнение отъ военна служба.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Василь Коларовъ.

В. Коларовъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще направя нѣколко бѣлѣжки, които се явяватъ необходими прѣдъ видъ на особения характеръ на прѣдметното прѣдложение. Военната служба на българскитѣ граждани се урежда отъ закона за устройството на въоръженитѣ сили въ държавата. Съгласно чл. 1 отъ този законъ, въоръженитѣ сили въ царството се състоятъ отъ всичкото мъжко население. отъ всички български подданици на възраст отъ 20 до 46 години. Г. г. народни прѣдставители, ако службата въ редоветѣ на армията въ мирно и военно врѣме е едно тежко задѣлжение, то ясно е, че това тежко задѣлжение може да се наложи само по силата на единъ законъ и такъвъ законъ въ нашата страна сѣществувва. Може ли правителството или българската властъ да излизатъ вънъ отъ рамкитѣ на законитѣ и да заставляватъ българскитѣ граждани да служатъ въ редоветѣ на войската на такава възраст, когато законътъ ги освобождава? Очевидно е, че въ настоящия случай, като е постановило да се свикатъ подъ знамената и хора отъ 10 и 11 набори, които сѣ на възраст 48—49—50 години, т. е. вънъ отъ възрастта, която законътъ прѣдвижда, българското правителство, или Министерството на войната, или главното командване, безразлично, сѣ извършили едно нарушение на нашитѣ закони. Ако правителството, или военното командване е счело за необходимо, прѣдъ видъ на задачитѣ, които е смѣтало да осществява, да прибѣгне до съдѣйствието на българскитѣ граждани, на възраст по-стари отъ 45 години, то можеше да направи това, но по законодателенъ редъ, чрѣзъ измѣнение на закона, въ всѣки случай — чрѣзъ една законодателна наредба. И въ настоящия случай, вмѣсто да се иска прѣмо, непосредствено санкциониране на разпространението на военната служба и върху хора, които по закона сѣ освободени отъ нея, правителството ни сезира само съ единъ въпросъ за плащане дневни пари на ония, които по незаконенъ начинъ сѣ били задържани въ редоветѣ на войската. Струва ми се, г. г. народни прѣдставители, че това дѣйствиe не е правилно. Вѣрно е, че правителството е уволнило 10 и 11 набори, обаче отъ прѣдставеното днесъ за одобрене министерско постановление се вижда, какво всички членове отъ тия набори не сѣ уволнени. Пита се, законитѣ допускатъ ли да се поставя съ българскитѣ граждани по такъвъ начинъ и не съставлява ли това една фаворизация на една частъ отъ българскитѣ граждани, които се числятъ къмъ единъ призивъ, или по-скоро, не съставлява ли това едно ощетяване правата на една частъ отъ българскитѣ граждани? Духътъ на закона за устройството на въоръженитѣ сили е такъвъ, че не може да се допуска раздѣление на българскитѣ граждани отъ единъ и сѣщи призивъ на различни категории: една частъ отъ единъ призивъ да се облагодѣтелствува, друга частъ да се поставя въ едно по неизгодно положение, каквото е случаятъ. Очевидно е, че въ дадения случай задържането на една частъ отъ 10 и 11 призыви съставлява едно нарушение на закона за устройството на въоръженитѣ сили въ българското царство.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ разбирамъ да се иска заплащането на труда и загубитѣ, които хората сѣ прѣтърпѣли съ неправилното имъ задържане, понеже нарушението е вече извършено.

Но азъ не разбирамъ желанието на българското правителство да остави да продължава и въ бждеще това флагрантно нарушение на законитѣ въ ущърбъ на интереситѣ на българскитѣ граждани. Желателно е, абсолютно необходимо е, щото правителството да направи необходимитѣ разпореждания, за да бждатъ разпуснати по домоветѣ си всички задържани отъ 10-и и 11-и набори. Азъ не разбирамъ каква нужда може да има българското правителство отъ тия стари, азъ не разбирамъ защо по такъвъ начинъ се изчерпватъ силитѣ на българския народъ, азъ не разбирамъ защо трѣбва да се задържатъ въ редоветѣ на войската хора, които вече по своята напреднала въз-

растъ сж явно неспособни да носятъ военна служба, да изпълняватъ каквато и да е частъ отъ тая служба. И вмѣсто сега да се искатъ дневни пари за тия задържани хора, трѣбва по-скоро да се поправи тази несправедливостъ, като всички задържани бждатъ незабавно освободени. Тѣ ще бждатъ хиляди пѣти по-благодарни, вмѣсто да получаватъ дневни пари по два лева, да бждатъ освободени да си гледатъ своитѣ частни работи и да издържатъ своитѣ сѣмейства.

(Прѣдседателското мѣсто изново заема прѣдседателътъ)

Прѣдседателътъ: Има думата г. Александъръ Ботевъ.

А. Ботевъ: Г. г. народни прѣдставители! Най-добъръ бѣше, при разискването на туй прѣдложение тукъ да присѣдствуваше и г. военниятъ министъръ, който щѣше да вземе нужнитѣ бѣлѣжки, които ще се направятъ отъ г. г. ораторитѣ. Но при всичко това, щомъ като правилникътъ за вътрѣшния редъ на Народното събрание позволява да се говори при отсѣдствието на г. военния министъръ по едно отъ него внесено прѣдложение, пакъ ще се направятъ нужнитѣ бѣлѣжки.

Г-да, азъ не държа строго на закона, както каза г. Коларовъ, а държа и на нуждата. Другъ е сега въпросътъ, дали неотложна и повелителна нужда налага на Военното министерство да задържи подъ знамената още една частъ отъ войницитѣ отъ 10 и 11 призыви, а другата частъ да уволни. Може би да има такава нужда, но азъ мисля, че тази нужда може да се задоволи съ други хора, съ частъ отъ данѣнитѣ войници, които въ по-голѣмата си частъ стоятъ още неизползувани. Тѣй че азъ се съгласявамъ съ казаното отъ прѣждоговорившитѣ, какво всичкитѣ войници отъ 10 и 11 призыви трѣбва да бждатъ освободени, защото тѣхното държане е до висша степенъ една неправда.

Но, както и да е, азъ минавамъ на сѣщността на прѣдложението: щомъ като тѣ сж задържани, тѣхниятъ трудъ трѣбва да се възнагражда дотогава, докогато бждатъ задържани.

Въ свѣрка съ това прѣдложение ние дохождаме до въпроса за реквизицияния трудъ — материя, която се третира въ закона за реквизицията — прѣзъ 1912 г., впоследствие и прѣзъ 1913 г. Въ редоветѣ на нашата армия, главно въ тиловитѣ управления, имаше маса свѣтъ, не войници по длѣжностъ, но старци, колари, които стояха по 11 мѣсеца въ редоветѣ на армията и на които не се плати нито стотинка. Тогава се извърши една висша неправда. Имаше данѣчни войници, млади хора, които можеха да извършватъ тая служба, но понеже тогава имаше голѣма фаворизация, корупция, кметовѣтъ, вмѣсто да изпращатъ за водачи на колитѣ млади данѣчни, тѣ закриляха нѣкои тѣхни хора и изпращаха за водачи на колитѣ старци и малолѣтни дѣца, на които впоследствие не се плати нищо. Сега, като че ли се прозира и съзнава тая неправда въ Военното министерство и съ туй министерско постановление, което е прѣдоставено на насъ за одобрѣние, каточели се цѣли да се поправи що-годѣ порано сторената голѣма неправда. Но, г. г. народни прѣдставители, и туй постановление на Министерския съвѣтъ, споредъ нашето разбиране, е твърде едностранчиво и недостатъчно, за да урегулира една материя отъ по-голѣма важностъ. По-разумно би било, споредъ насъ, ако тази материя се прѣдвиждаше и регулираше въ закона за реквизицията, къждѣто става дума за реквизицияния трудъ, вмѣсто да се държи отдѣлно министерско постановление. Азъ засѣгамъ този важенъ въпросъ само мимоходомъ. Тукъ се казва, че ще се възнаграждаватъ съ два лева дневно долнитѣ чинове и други войници, които трѣбваше да бждатъ уволнени, обаче се задържатъ поради нуждата, която се чувствува отъ тѣхъ въ армията.

Г. г. народни прѣдставители! Вие знаете, че често пѣти се създаватъ закони за пояснение и допълнение на други закони. Ние имаме единъ случай отъ миналата сесия, когато гласувахме едно прѣдложение, щото на наследницитѣ на коларитѣ да се слѣдва инвалидна пенсия, ако коларитѣ сж загинали прѣзъ врѣме на войната. Значи, законътъ за инвалиднитѣ пенсии не е билъ пълненъ, та затуй се е искало едно допълнение и разяснение къмъ него. Така сѣщо и сега въ туй министерско постановление се говори за войницитѣ и долнитѣ чинове отъ 10 и 11 призыви. Добъръ, г. г. народни прѣдставители, но ние имаме колари, които, по закона за въоръженитѣ сили въ царството, не сж никакви войници, не сж никакви долни чинове, никакви редници, а носятъ военната тегоба още, макаръ незаслужили, но при-

числени къмъ 10 и 11 набори. Ако така се приеме туй постановление на Министерския съвѣтъ, страхувамъ се, че тѣзи хора, останали сега още въ редоветѣ на армията, не ще се възползуватъ отъ тѣзи, макаръ и твърдѣ оскѣдни облаги, които имъ дава това министерско постановление. Освѣтъ това, Главната реквизиционна комисиия, въ съгласие съ тилового управление у насъ, напоследѣтъ изисква да бждатъ реквизираны още голѣмъ брой коли и волове. За водачи на тѣзи коли и волове не останаха вече данѣчни войници, които иматъ по-друго назначение, а се взеха за водачи хора по-стари отъ 45 години — 50—60-годишни — даже и малолѣтни дѣца отъ 15 до 20 години. Който отъ васъ, г. г. народни прѣдставители, е ималъ случай да посѣти транспортнитѣ депа въ Радомиръ, Кюстендилъ и Гюешево, ще знае, че има и 15-годишни момчета, които носиха и нѣкои отъ тѣхъ още носятъ военната тегоба. За тѣзи хора, за тѣзи момчета, абсолютно нищо не се говори тукъ, въ това министерско постановление; тѣ не сж никакви войници, тѣ не сж никакви долни чинове, никакви редници, обаче носятъ военната тегоба наравно съ другитѣ. Би трѣбвало — справедливостта го изисква — щото и на тѣзи хора да се възнагради трудътъ. И азъ мисля, че г. военниятъ министъръ, който се е въодушевлявалъ въ идеята за справедливостъ и прѣдъ видъ на това е сезиралъ Министерския съвѣтъ съ този въпросъ, ще вземе бѣлѣжка отъ туй наше заявление и ще поправи тази неправда по отношение на старитѣ коли и на непълнолѣтнитѣ колари, които не сж никакви войници, никакви редници.

Г. г. народни прѣдставители, другъ единъ важенъ въпросъ, повдигнатъ съ това министерско постановление, е въпросътъ за възнаграждението на задържанитѣ войници подъ знамената, слѣдъ като тѣхнитѣ другари отъ сѣшитѣ набори сж уволнени: прѣдвиждатъ имъ се два лева дневни. Менѣ ми се струва, че това възнаграждение е съвсѣмъ недостатъчно, защото вие много добръ знаете, че членоветѣ на разнитѣ реквизиционни комисиии и работницитѣ при тѣхъ и при складоветѣ, които членове на реквизиционнитѣ комисиии и които работници сж у дома си, на топло, на меко, получаватъ много по-голѣмо възнаграждение — 20, 15, 10 и 5 л. дневни — а на тѣзи малолѣтни и по-стари колари, които сж принудени да носятъ военната тегоба при едни условия, съвсѣмъ различни отъ тѣзи, при които работятъ членоветѣ на реквизиционнитѣ комисиии, вие, г-да, отъ Министерския съвѣтъ прѣдвиждате едно възнаграждение само отъ два лева дневно. Ние сме убѣдени, че туй възнаграждение е съвсѣмъ недостатъчно и че г. военниятъ министъръ ще вземе актъ отъ тѣзи наши бѣлѣжки и ще поправи тази грѣшка. Споредъ насъ, намѣсто да ни се поднася за одобрѣние постановление като туй, най-добъръ е г. военниятъ министъръ да внесе измѣнение въ закона за реквизицията, въ тази именно материя, къждѣто се говори за реквизицияния трудъ; тамъ да се урегулира ясно и чисто, както трѣбва, тази материя, за да не търпи никакво двусмислено разбиране, да бждатъ задоволени онѣзи бѣлгарски граждани, които сега сж още задържани подъ знамената, може би, казвамъ, по-наложителна нужда.

И тѣй, моето заключение е, че прѣдложението е умѣстно, наврѣменно, но непълно, недостатъчно и несериозно. Надѣвамъ се, че г. военниятъ министъръ ще се заинтересува по-сериозно отъ този въпросъ и ще му даде едно задоволително разрѣшение. Ние сме, които ще му бждемъ сътрудници при това негово начинание, ако той има волята да го почне.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Стоянъ Костурковъ.

С. Костурковъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението, което е внесено за одобрѣние въ Народното събрание, обръща вниманието ни отъ нѣколко страни. Първото нѣщо, което бode очитъ ни, е фактътъ, че постановлението носи дата 2 януарий 1916 г. Ще рече, когато Народното събрание бѣше и е въ сесия, тогава Министерскиятъ съвѣтъ, по прѣдложение на г. военния министъръ законодателствува възъ основа на чл. 47 отъ конституцията. Е, както щете, г. г. народни прѣдставители, но сънищо не може да се оправдае този начинъ на дѣйствието. Азъ нѣма да говоря принципиално по въпроса, защото и другъ пѣтъ се е говорило, пѣтъ и сега се говори, но азъ не мога да не подчертая, че е жестока, грозна подигравка съ нашия основенъ законъ този начинъ на процедиране, който се води отъ г. г. нашитѣ министри. На 2 януарий ние сме въ сесия, а Министерскиятъ съвѣтъ прави закони и ни ги внася послѣ само за одобрѣние. Ами че Народното събрание е въ сесия, какъ вие законодателствувате? Или вие, г. г. министри, се поди-

гравате съ насъ, народнитѣ прѣдставители, съ нашия мандатъ? Ами не бива така, така вие съвсѣмъ прѣкалявате. И когато ви говоримъ, когато ви критикуваме, вие се обиждате, а вашето болшинство ни постоянно прѣсича и апострофира. Никога нѣма да се разберемъ по този начинъ и нѣма да насадимъ законностъ и редъ въ тая страна, дѣто всичко е трѣгнало на подигравка — и самата ни държава ще стане за подигравка — това е най-печалното; всѣко понятие за законностъ и за редъ се вече губи въ тая страна.

Второто нѣщо, което ми обръща вниманието въ това постановление на Министерския съвѣтъ, е фактътъ, че съ него се иска отминяването на цѣло едно положение отъ закона за въоръженитѣ сили въ България, нѣщо, което констатира г. Коларовъ и което азъ нѣма защо да повтарямъ. И това не е новостъ, г. г. народни прѣдставители. При гласуването на 6/12 отъ бюджета за 1916 г. вие си спомнете, че азъ изтъкнахъ, какво съ една телеграма — номера на която ви посочихъ — Военното министерство е отмигнало два закона: закона за данѣнитѣ и закона за въоръженитѣ сили въ царството. Сега се върви по същия редъ. Бе, г. воененъ министре, ако вие виждате, че този законъ има извѣстни дефекти, внесете законопроектъ за изминяването му тукъ по надлежния редъ, но не дѣйте така, съ такова постановление, иронизира надъ нашата прѣдставителска съвѣсть. Не бива тъй, законитѣ не се изминяватъ по този начинъ. И кое е основанието да се вземе това постановление отъ Министерския съвѣтъ? По необходимостъ нѣкои долни чиновци отъ 10 и 11 набори трѣбвало да се задържатъ. Коя е тази необходимостъ? Г. военниятъ министъръ или въ своитѣ мотиви, или сега трѣбваше да вземе думата, прѣвъ да ни обясни въ що се състои тая необходимостъ. Ами ако азъ кажа на г. военния министъръ, че никаква необходимостъ не е прѣдизвикала задържането на стотина души старци отъ 10 и 11 набори въ града Видинъ, напр., които заедно съ хамалитѣ, плѣнници сърби, изпълняваха тая необходимостъ длъжността да разтоварятъ шлеповетъ при видинското пристанище, какво би ми казалъ г. военниятъ министъръ за тая необходимостъ, която той изтъква въ своитѣ мотиви? Какво би казалъ г. военниятъ министъръ за едно друго нѣщо, именно, като му заявя, че тѣзи стотина нещастни старци сж били получили увольнение съ всичкитѣ свои другари отъ 10 и 11 призови, и вдругъ дохожда телеграма да си останатъ на мѣста. И слѣдъ туй дохождатъ тѣхнитѣ сѣмейства и отъ своитѣ стотинки, събирани оттукъ-оттамъ, хващатъ адвокати, който да се справи съ това беззаконие, което се разиграва съ тѣхнитѣ бащи и съ тѣхнитѣ маже. И този адвокатъ дохожда въ София да се разправи съ министерството, кждѣто му е съобщено, че това не е законно, тия хора ще бждатъ уволнени, но вмѣсто да бждатъ уволнени, когато си отива адвокатътъ въ Видинъ, получава съ телеграфическо разпореждане отъ Военното министерство: „Ще бждатъ задържани, защото се нуждае военната служба отъ тѣхъ, обаче ще имъ се плаща надница отъ 2 л.“ А тия старци казватъ: „Не намъ да давате по 2 л., а ние да даваме на държавата по 2 л., но пуснете ни да си отидемъ“. Съ факта, че уволнихте 10 и 11 набори, доказахте, че хората отъ тия два набора сж негодни за военна служба, на която сте ги повикали вие прѣдставителитѣ на държавата. Защо задържате тия старци, съ два лева ли ще ги задолжите? Азъ протестирамъ, това е подигравка съ старинитѣ на тия човѣци.

Азъ ще ви кажа другъ случай. Старци съ побѣлѣли коси, на 50—52 години, отъ 10 и 11 призови, стоятъ по болницитѣ въ Пловдивъ и другадъ и едвамъ се влчатъ, а нѣкои отъ тѣхъ сж съ по едно око. Азъ познавамъ такива лица. Ами не бива този редъ да се държи и по този начинъ да се дѣйствува! У насъ е станало най-обикновено нѣщо нарушаването на основния законъ и на обикновенитѣ закони. Стига толкозъ, ще кажа азъ! Стига толкова нарушения, освободете тѣзи хора. Моля, г. воененъ министре, оттеглете тсва си прѣдложение и разпоредете да се уволнятъ тия хора, защото нѣмате право, по силата на нашитѣ закони, да ги задържате. Недѣйте иска отъ Народното събрание да узаконява едно беззаконие. Напротивъ, направете друго нѣщо: съобразете дѣйствиата на Военното министерство и на управляющитѣ нашата армия съ законитѣ и разпоредете да бждатъ уволнени всички войници, които сж постари отъ 45-годишна възраст, а такива има маса; разпоредете да бждатъ уволнени всички мюсюлмани, които, съгласно закона за данѣнитѣ, сж освободни, не трѣбва да ги държите подъ знамената. И вие, г. военни министри, прѣвъ мене признахте наврѣмето, че тия мюсюлмани сж взети незаконно и трѣбва да бждатъ освободени. Азъ Ви

моля, вие сте кавалеръ, дръжте на думата си, освободете ги, стѣпете на закона, въ името на закона дѣйствайте и бждете увѣрени, че нѣма да има народенъ прѣдставителъ, който да вдигне ръка противъ Вашитѣ дѣйствиа. Но щомъ вие нарушавате или заобикаляте законитѣ, ние ще се явяваме винаги като стражъ на законността и ще протестираме противъ това, което вършите. И сега протестираме противъ Вашето прѣдложение, одобренито на което искате.

Прѣдседателъ: Има думата г. Андрѣя Коновъ.

А. Коновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ бихъ повторилъ прѣдложението на г. Костуркова да помоля г. военния министъръ да оттегли това прѣдложение, защото то по формата си не е законно, а и по съдържанието си не е справедливо. Не е законно по формата си затуй, защото съ това прѣдложение, съ което се иска плащането по 2 л. дневно на хората, които по закона не сж войници, е равносилно на сибиране наемна армия. А по силата на нашитѣ закони, у насъ армията не е наемна. Слѣдователно, едно правителство не може да си присвоява една практика, да създава нѣщо, което нашитѣ закони не позволяватъ. Плащането на долнитѣ чиновци по 2 л. дневно, даже при тѣхната добра воля да служатъ, е нищо друго, освѣнъ едно военно наемничество. Но има нѣщо повече тукъ, г. г. народни прѣдставители! Повикването на българскитѣ граждани въ редоветъ на армията да служатъ срѣщу заплатата е едно насилие, упражнено върху тѣхъ, защото ги задържатъ въ армията, въпрѣки тѣхната воля и безъ тѣхното съгласие да ги заплащатъ. Азъ мисля, че само отъ тая гледна точка г. военниятъ министъръ би трѣбвало да оттегли това си прѣдложение.

Какво казва нашиятъ законъ за подобни случаи? Ние пакъ ще прибѣгнемъ до конституцията, за която г. Радо-славовъ прѣди малко каза доста много оправдания, и азъ бихъ уважилъ неговитѣ декларации, ако наистина винаги постѣпва съгласно конституцията. За голѣмо съжаление, сегашниятъ случай иде да ни покаже, че нѣма никаква хармония между дѣлата на правителството и нашата конституция, защото вънъ отъ конституцията се законодателствува чрезъ укази, оформяването на които сега ни се прѣдлага. Случаятъ е тъкмо таквъ, г. г. народни прѣдставители. Ако г. военниятъ министъръ намѣри за нужно въ защита интереситѣ на нашето отечество, когато не засѣдава Камарата, когато тя не е въ сесия, да иска отъ Министерския съвѣтъ едно законоположение предиврѣменно, да свика извѣстна частъ отъ българскитѣ граждани, когато тѣ попадатъ подъ ударитѣ на мобилизацията и могатъ да бждатъ викани подъ знамената, тогава разбирамъ, г. военниятъ министъръ ще бжде правъ и Министерскиятъ съвѣтъ да бжде също тъй правъ, ако издаде едно постановление, съ което се уважава неговата молба. Но тукъ нѣма нищо подобно. Г. военниятъ министъръ трѣбваше за случая да внесе едно законодателно прѣдложение за изминяването на чл. 1 отъ закона за въоръженитѣ сили, който изрично казва, че българскитѣ граждани носятъ военната повинностъ до 45-годишна възраст. Вънъ отъ тая възраст, никой нѣма право да вика българскитѣ граждани съ оръжие въ ръка подъ знамената, колкото високи да сж отечественитѣ интереси. Ако тѣзи интереси сж толкова силни, повтарямъ, г. военниятъ министъръ ще поиска изминяването на този членъ, въ смисълъ да се повикатъ и хората до 50-годишна възраст. Само по този начинъ, когато има законъ, могатъ да се задѣлжатъ българскитѣ граждани. При наличността на такова законодателно прѣдложение ние ще изкажемъ нашето мнѣние, дали е то уважително, дали ще бжде полезно да се свикатъ 50-годишни старци на военна служба. Азъ сега върху тази материя нѣма да се спирамъ.

Вънъ отъ това, г. г. народни прѣдставители, хората отъ 10 и 11 набори още на 1 януарий 1913 г. съ указъ бѣха извадени отъ редоветъ на българската армия и, безспорно, тѣ вече не се намиратъ подъ заповѣдитѣ на военната властъ. Дори въ братската война, въ съюзническата война, безъ да има нѣкакво законодателно прѣдложение, безъ да има създаденъ нѣкакъвъ законъ, се отмигна този указъ и ги свикваха наново. Току-що хвърлили раницитѣ, наново ги наговариха и ги пратиха да пасатъ овцитѣ и, както каза моятъ колега г. Костурковъ, да товарятъ и разтоварятъ колитѣ.

Че нуждата на отечеството, г. г. народни прѣдставители, не е толкова голѣма, за да прѣдизвика едно такова закононарушение, за да се потѣлче конституцията, както е

сегашниятъ случай. показва още и фактътъ, че наборътъ отъ 1916 г. не се свиква подъ знамената. Ето гдѣ ще има едно законно разпореждане. Ако отечественитъ нужди сѣ толкова голѣми, че се изисква още въ по-широкъ размѣръ помощта на българскитъ граждани, заповѣдайте, свикайте набора отъ 1916 г., който ще извърши работа много по-сфикасна, много по-ползотворна за интереситъ на нашата страна. Не старцитъ трѣбва да се свикватъ — викайте тѣхъ, младитъ, ловкитъ, устойчивитъ.

Още едно второ нарушение на законитъ извърши правителството, което, слѣдъ като освободи 10 и 11 набори сега, прѣди единъ мѣсець, търпи задържането на всички опълченци отъ 10 и 11 набори въ втората армия и на отдѣлни групи въ други войсковы части. На много мѣста още не сѣ освободени не само подофицеритъ, но и редницитъ, и то прѣди да се създаде това министерско постановление да имъ се плаща по 2 л. дневно.

Освѣтъ това, по чл. 23 — мимоходомъ ще направя и тази бѣлжка — бѣха освободени доста много отъ тия старци и отъ другитъ призови опълченци. Обаче въ VI и IX дивизии, слѣдъ като тѣ бѣха извадени отъ армията и пратени въ домоветъ си, едва що облѣкли своитъ граждански дрехи, веднага послѣдва разпореждане наново да се върнатъ въ частитъ си. Е, г. г. народни прѣдставители, азъ ще се присѣдния къмъ апела на г. Костуркова, за да повторя: стига вече! Какво искате да правите съ тия разпореждания? Искате да създавате духъ въ българския народъ къмъ патриотизмъ, искате да възвърнете българската нация къмъ единодушие. — Противни резултати ще добиете. Идете, г. министри, между народа и вижте, такива разпореждания какво единодушие може да създадатъ — вмѣсто радостъ, плачъ и ридание навсѣкждѣ поради тази висока несправедливостъ, която се извършва спрѣмо такива български граждани. Ето защо азъ намирамъ, че е най-умѣстно военниятъ министъръ да оттегли това прѣдложение, и, ако има нужда, нека съ едно друго прѣдложение, придружено съ едно обстойно изложение, да ни освѣтли, че е необходимо българскитъ граждани, по-възрастни отъ 45, 50 и 55 години, да помагатъ въ тия критически моменти за българската нация. Тогава ние ще да го приемемъ, ако намѣримъ, че е необходима наредбата, но не така по този начинъ, по пътя на вътрѣшното убѣждение да се законодателствува. Пазете тази конституция, не дѣйте я така флангантно тѣпка, за да давате лошъ урокъ за политическо възпитание на този народъ, който достатъчно доказа, стои твърдъ високо въ своя патриотизмъ. Не дѣйте се подиграва съ неговитъ чувства, не дѣйте се подиграва съ неговитъ сили, физически и морални, оставете го малко на покой, когато той трѣбва да си почине. Ето защо азъ бихъ молилъ г. военниятъ министъръ да оттегли това прѣдложение. Азъ не съмъ съгласенъ и по сѣщината на работата, да се иска отъ насъ да гласуваме въоръжение, мобилизиране на стари хора. Наопаки, присѣдинявамъ се къмъ изказаното желание да се освободятъ войницитъ отъ 10 и 11 набори окончателно, всички до единъ, като направи г. военниятъ министъръ разпореждане още сега. Г. военниятъ министъръ въ частнитъ, лични обяснения, които станаха съ него по този въпросъ, се възмущаваше: „Това не е законно, гдѣто го правятъ началницитъ на нашитъ войсковы части“. Е добръ, какви мѣрки взехте Вие, г. министри, за да накарате тия войсковы началници да почувствуватъ, че има закони въ нашата страна? Когато единъ войникъ направи най-малко нарушение на закона, веднага искате за него смъртъ. Какво направихте съ този нарушителъ, който тѣпчи много ясно и категорично разпореждане на нашия законъ за въоръженитъ сили и който, при все това, казва: „Азъ не пушамъ войницитъ отъ 10 и 11 набори, ще ги държа“. Съставихте ли му актъ? Дадохте ли го подъ воененъ сѣдъ? Наказа ли се нѣкой, за да удовлетвори накарѣното чувство на нашата нация? Не, нищо не сте направили. Азъ мисля, че въ случая трѣбва да се направи нѣщо, ако искате да запазите горѣдолу добрия духъ, създаденъ въ нашия народъ въ настоящия моментъ, и желаното единодушие, за което тукъ толкова много говорите. Ако искате да засилите настроението, наредете да се очистятъ нарушенията на законитъ и да се накажатъ високитъ ваши чиновъ, които на всѣка стѣпка глѣчатъ нашитъ закони и даватъ на нашата нация да разбере, че имаме властъ въ властъ, държава въ държава и не се знае кой пие и кой плаща.

Това бихъ молилъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. военниятъ министъръ.

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Г. г. народни прѣдставители! Понеже този въпросъ бѣше доста далечъ въ дневния редъ, азъ мислѣхъ, че нѣма да се стигне до него, заради туй пропуснахъ да присѣднувамъ въ началото на разискванията му, и, ако бѣше нужно, да дамъ обяснения, които интересуватъ г. г. народнитъ прѣдставители. Обаче азъ мисля, че не е късно да дамъ тия обяснения. Ако азъ ги давамъ късно, то нѣма да бѣде въ връди на г. г. народнитъ прѣдставители, а въ моя, защото чухъ такива работи, които, може би, нѣмаше да чуя, ако бихъ далъ тия обяснения по-рано.

Обвиниха ме, че не спазваме законитъ.

А. Коновъ: Не Вие, а Вашитъ подчинени началници.

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Моитъ подчинени не могатъ да вършатъ безъ моя заповѣдъ нищо; ако тѣ не спазватъ законитъ, то прѣдъ васъ азъ отговарямъ.

Въпросътъ, който интересува г. г. народнитъ прѣдставители, ще го раздѣля на двѣ; първиятъ е за неуволняването или за уволняването на опълченцитъ отъ 10 и 11 призови, а вториятъ е за плащане по 2 л. дневно на тия, които сѣ задържани още на служба. Азъ се самооблѣзвамъ да мисля, че правя нѣщо добро, като намѣрихъ възможностъ да уволня 10 и 11 призови, защото въ дадения случай никой законъ не ме задължаваше да ги уволня, и ако има нѣкой законъ, който да е билъ нарушенъ съ тѣхното повикване, всички знаете, че има врѣмена, когато върховнитъ интереси на отечеството стоятъ по-горѣ отъ писанитъ закони. Вие знаете, че всички народи съзнаватъ, че дохожда врѣме, когато трѣбва да се взематъ въ редоветъ на войската хората отъ 17 до 70 години. Кой ще опредѣли, когато това врѣме е настѣпило, то е другъ въпросъ, обаче дохожда такава врѣме. Слѣдователно, обяснението на това, че не сѣ спазени стриктно законитъ на страната, го търсете и намѣрете тамъ. Има моменти, когато трѣбва да вземемъ не само тѣзи, които сме взели, но да вземемъ и други. Може би, да настѣпи нѣкога моментъ, когато всички трѣбва да вземемъ пушки и да вървимъ, безъ да гледаме какво пишатъ законитъ, безъ да гледаме кого освобождаватъ и кому какви теготи даватъ. Та, искамъ да кажа, че ние не бѣхме длъжни да освободимъ 10 и 11 призови, обаче, прѣдъ видъ на това, че взехме много хора, че страната остана безъ хора, които пакъ бѣха необходими за вътрѣшни нужди и за нуждитъ на армията. азъ, като размислихъ, кои отъ хората бихме могли, трѣбвало би и резонно би било да освободимъ, намѣрихъ, че е добръ, да освободимъ най-старитъ — 10 и 11 набори.

А. Коновъ: Тѣ бѣха освободени на 1 януарий 1913 г.

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Тѣ бѣха досега въ армията.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Не ги пушате.

А. Коновъ: Законитъ заповѣдватъ това.

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Азъ казахъ значението на законитъ. Това е сѣщото и за турцитъ, това е сѣщото и за другитъ, за които можемъ да говоримъ. Дохождатъ врѣмена, когато ние ще вземемъ всички, за да свършимъ работата, па послѣ ни вземете, сѣдете и бѣсете. Ние анджакъ затуй сме тукъ. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсни центръ)

Рѣшихме, слѣдователно, да освободимъ 10 и 11 набори, обаче, когато почнахме да прилагаме това освобождаване, срѣзнахме двѣ непрѣодолими прѣпятствия, които ги прѣдвиждахме, разбира се. Първото е, че можехме да уволнимъ тѣзи, които сѣ редници и да ги замѣстимъ съ данѣчни неслужили, слѣдъ една малка подготовка; обаче отъ тия хора, съ 15—20-дневно обучение, не можехме да туримъ началници. Отгдѣ да вземемъ началници? Отъ дѣйствиущата войска не можемъ да ги вземемъ, защото и тамъ едва достигатъ; отъ допълняющитъ части не можемъ да ги вземемъ, защото едва стигатъ да обучаватъ тия, които сѣ свикани. Та взехме рѣшение, по силата на необходимостта, да задържимъ началствущитъ на сврѣхсрочна служба и да продължаватъ да бѣдатъ началствущи на младитъ, които отиватъ да служатъ при тѣхъ. Въпросътъ за заплатитъ на тѣзи хора бѣше лесенъ, защото ги зачислимъ на сврѣхсрочна служба, споредъ съществуещото положение, и получаватъ това, което имъ се слѣдва. Ще ка-

жатъ нѣкои, както се и каза: Може би има лица, които ще кажатъ: „Ние ще ви платимъ, само ни освободете“. Ние не можемъ да ги освободимъ, а ще имъ платимъ това, което се слѣдва.

Х. Бояджиевъ: Даже на начаствуващитѣ лица се прѣдложи и по желание.

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Не, задължително. Имаше нѣкои, които желяха, и повечето желяха, но казвамъ, че и да не желяха, щѣха да бѣдатъ задържани.

Втората категория сѣ редицитѣ, които сѣ изключително отъ тежката артилерия. При развитието на нашата армия, не знамъ по кои причини, но ми се чини, че, ако има да упрѣкваме нѣкого, то ще трѣбва да пуснемъ нѣколко упрѣци и въ тази сграда — не искамъ да кажа за васъ, а за онѣзи, които всѣкога сѣ кастрили това, което ние правимъ — работата дойде така, че артилерията не е могла да се развие паралелно и пропорционално съ пѣхотата. Въ пѣхотата по-лесно се приготвяватъ хората; тамъ службата е по-проста и по-скоро могатъ да се приготвятъ; обаче въ артилерията не е така. На всички ви е извѣстно голѣмото значение на артилерията въ послѣдната война и въ особености на тежката артилерия. Когато готвѣхме нашитѣ войни прѣвъ 1912 и 1913 г., слѣдъ това и тази война, когато трѣбваше да се увеличи числото на артилерията, особено тежката, ние опрѣхме на тази прѣчка, че нѣмахме достатъчно подготвени хора, а да подготвямъ хора въ кѣсо врѣме е невъзможно. Слѣдователно, когато дойде да уволнимъ 10 и 11 набори отъ тази артилерия, оказа се, че нѣма съ кого да ги замѣстимъ. Наистина, тѣзи хора не изпълняватъ служба непрѣмѣнно при орѣдята, не изпълняватъ служба при специалнитѣ манипулации въ боя, обаче тѣ придружаватъ нашитѣ бойни транспорти, които се състоятъ отъ бойни материяли, а тѣхъ не може да ги придружава всѣки, който не знае да ги разпознава едни отъ други и да манипулира съ тѣхъ. Казаха ми, че тѣзи спарци стоели въ Видинъ и разтоварвали шлепове. Възможно е да е било това за извѣстно врѣме. Какво сѣ съдържаха тѣзи шлепове, не знамъ, обаче ние имаме да разтоварваме шлепове и съ бойни припаси, за което трѣбватъ познания. Тѣ сѣ ги разтоварвали заедно съ плѣнницитѣ и сѣ били началници на тѣзи плѣнници. Ние не можехме да оставимъ нито плѣнницитѣ, нито неподготвени хора да разтоварватъ гранати, прапнели и запалки отъ разни видове, съ каквито богато е снабдена тежката артилерия, безъ тия хора да познаватъ материялитѣ. Слѣдователно, тѣзи хора трѣбваше да стоятъ тамъ, които на мѣста ще работятъ, на мѣста ще участвуватъ, защото безъ тѣхъ не може да се извършва тази служба. Тѣй че опрѣхме въ една необходимостъ, въ едно непрѣодолимо прѣпятствие: или да задържимъ всички отъ 10 и 11 набори само заради тѣхъ, или да направимъ това, което азъ направихъ — ако съмъ направилъ лошо приемамъ вината — да освободимъ тѣзи, които могатъ да се освободятъ и да задържимъ тѣзи, които не могатъ да се освободятъ по никой начинъ. Обаче трѣбваше да се помисли какво да направимъ съ тѣзи хора, за да ги възнаградимъ до извѣстна степенъ. Азъ намѣрихъ за добръ това, което направихъ — друго не можеше — и считамъ, че съ това

задоволихъ донѣкъ тази неправда, наложена отъ необходимостта. Нима мислите, г-да, че военниятъ министъръ, че неговитѣ подчинени, че ние, които служимъ въ армията, които сме началство или стоимъ по срѣдата, не мислимъ като васъ, не виждаме, че това е неправда; нима мислите, че това го правимъ нарочно, за да тѣпчимъ законитѣ и да караме старцитѣ да работятъ? Боже, сохрани! Ако нѣкой хвърли такъвъ упрѣкъ, ще кажемъ, че всичко това е диктувано, може би, отъ други съображения. И резултатъ на желанието да подпомогнемъ на тѣзи хора, докогато ги задържаме, е това прѣдложение, което е внесено тукъ.

Хвърли се упрѣкъ за начина, по който то е пристигнало тукъ. Азъ бѣхъ внесълъ въпроса въ Министерския съвѣтъ, за да се вземе едно рѣшение, да кажемъ на тѣзи хора: „Не можемъ да ви пуснемъ, но ще ви плащаме по 2 л. дневно“. Сега, ще бѣдатъ ли доволни или не, не знамъ; едни ще бѣдатъ доволни, други нѣма да бѣдатъ. Може би всички нѣма да бѣдатъ доволни, обаче правимъ го, защото нуждата го изисква, и затуй азъ не можахъ да постѣпя иначе. Въ Министерския съвѣтъ се взе това рѣшение, съобщенъ се, знае се вече и се прилага. Ако трѣбваше да правимъ законодателно прѣдложение въ самото Народно събрание, това нѣщо щѣше да отиде за дълго врѣме и нѣмахме да можемъ да вземемъ въ скоро врѣме такова едно рѣшение; затова то мина по този пътъ. Сега остава на васъ да го приемете или не, обаче азъ казвамъ, че не мога да го оттегля, защото, ако го оттегля, азъ утрѣ трѣбва да свикамъ надирѣ цѣлия 10 и 11 набори отново на служба. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ).

Прѣседателъ: Ще се гласува. Които приематъ прѣдложението за одобрѣние IV-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 2 януарий 1916 г., протоколъ № 2, съ което се разрѣшава да се плаща по 2 л. на день дневни пари на всички долни чинове отъ 10 и 11 призыви, които, слѣдъ уволнението на другаритѣ имъ по призывъ, сѣ задържани на военна служба, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Часътъ, г-да, е 7. Понеже въпросътъ е изчерпанъ, съгласно правилника, ще вдигнемъ засѣданието.

Ще опрѣдѣлимъ дневния редъ за слѣдующето засѣдание, което, по правилника, ще бѣде въ петъкъ.

На първо мѣсто ще слѣдватъ прѣдложенията, които останаха отъ дневния редъ.

На второ мѣсто — първо четене на законопроектитѣ тоже отъ дневния редъ.

На трето мѣсто — първо четене на законопроектитѣ: а) за откриване желѣзнопѣтно училище при желѣзнопѣтната дружина и телеграфопощенско при телеграфната дружина; б) за паричното доволствие на въздухоплавателитѣ: авиатори, балонисти и наблюдатели отъ армията; в) за разрѣшаване построяването на здание за хирургически павилионъ при новата първостепенна държавна болница въ Пловдивъ; г) за вдигане нови етажи въ Алексиндровската болница и д) за допълнение закона за опазване общественото здраве.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 ч. 15 м. вечерътъ)

Прѣседателъ: Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ.

Подпрѣседателъ: Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ.

Секретаръ: П. ПАНАЙОТОВЪ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. ГЪЛЖБОВЪ.